

Vlaams
Parlement

ingediend op **536** (2020-2021) – Nr. 9
5 januari 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering
van het Vlaamse Coronabeleid
uitgebracht door Koen Daniëls, Loes Vandromme en Hannelore Goeman

over de evaluatie en verdere uitvoering
van het Vlaamse coronabeleid
in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming:
Vlaamse Scholierenkoepel en CLB-koepels

Samenstelling van de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid:

Voorzitter: Björn Rzoska.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Freya Saeys, Willem-Frederik Schiltz;
Elisabeth Meuleman, Björn Rzoska;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
Yves Buysse, Immanuel De Reuse, Stefaan Sintobin;
Katrien Schryvers, Peter Van Rompuy;
Sihame El Kaouakibi, Maurits Vande Reyde;
Johan Danen, Jeremie Vaneeckhout;
Hannelore Goeman.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

Documenten in het dossier:

536 (2020-2021) – Nr. 1 t.e.m. 8: Verslagen van de hoorzitting

INHOUD

1. Uiteenzetting door de Vlaamse Scholierenkoepel	5
1.1. Over VSK	5
1.2. Over de bevragingen	5
1.3. Welbevinden op school	6
1.4. Betrokkenheid leerlingen.....	7
1.5. Afstandsonderwijs	7
1.6. Gelijke kansen	9
1.7. Praktijkrichtingen	10
2. Vragen van de leden.....	10
2.1. Vragen van Johan Danen	10
2.2. Vragen van Steve Vandenberghe	11
2.3. Vragen van Kim De Witte	12
2.4. Vragen van Koen Daniëls	13
2.5. Vragen van Jan Laeremans.....	13
2.6. Vragen van Jo Brouns	14
2.7. Vragen van Jean-Jacques De Gucht	15
2.8. Vragen van Loes Vandromme	16
2.9. Vragen van Arnout Coel	17
3. Antwoord van de Vlaamse Scholierenkoepel	17
4. Uiteenzetting door Stefan Grielens, algemeen directeur van Vrij CLB Netwerk, en Inge Van Trimpont, directeur permanente ondersteuningscel centra voor leerlingenbegeleiding GO!.....	20
4.1. Internettensamenwerkingscel	20
4.2. Situering	21
4.3. Analyse: schakeling CLB's	21
4.4. Contacttracing	22
4.5. Redenen testafname.....	22
4.6. Secundaire gevallen.....	23
4.7. Analyse: digitalisering en LARS	23
4.8. Analyse CLB en impact op leerlingen	23
4.9. Contacttracing door CLB.....	24
4.10. Anticiperen op uitdagingen	25
4.11. Taakbelasting CLB's.....	25
4.12. Impact weggevalle opdrachten op leerlingen	25
4.13. Belang van preventieve werking.....	25
4.14. Beleidsconclusies en -aanbevelingen	26
4.15. Afsluitend	26

5. Vragen van de leden	26
5.1. Vragen van Steve Vandenberghe	26
5.2. Vragen van Kathleen Krekels	27
5.3. Vragen van Jan Laeremans	28
5.4. Vragen van Loes Vandromme	28
5.5. Vragen van Johan Danen	29
5.6. Vragen van Kim De Witte	30
5.7. Vragen van Roosmarijn Beckers	31
5.8. Vragen van Jo Brouns	31
5.9. Vragen van Koen Daniëls	32
6. Antwoord van Inge Van Trimpont en Stefan Grielens	32
Gebruikte afkortingen	38

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op vrijdag 27 november 2020 hield de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid een hoorzitting over de evaluatie en verdere uitvoering van het Vlaamse coronabeleid in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming: Vlaamse Scholierenkoepel en CLB-koepels. De sprekers waren:

- Louis Notte, voorzitter van de Vlaamse Scholierenkoepel;
- Kristie Nkenné Conings, Vlaamse Scholierenkoepel;
- Margot Gebruers, Vlaamse Scholierenkoepel;
- Rania Fahi, Vlaamse Scholierenkoepel;
- Soulaymen El Bakouri, Vlaamse Scholierenkoepel;
- Stefan Grielens, algemeen directeur Vrij CLB Netwerk;
- Inge Van Trimpont, directeur permanente ondersteuningscel centra voor leerlingenbegeleiding GO!.

De bijlagen zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

Het Uitgebreid Bureau van 27 mei 2020 besliste een themadebat te houden, conform artikel 78 van het Reglement, met het oog op de evaluatie van het Vlaamse coronabeleid en het uitzetten van een postcoronatraject. Om dit themadebat voor te bereiden werd de Commissie ad hoc voor de Evaluatie en Verdere Uitvoering van het Vlaamse Coronabeleid opgericht. Deze commissie ad hoc zal een maatschappelijke beleidsnota opstellen die, naast de probleemstelling, een langetermijnvisie inhoudt en verduidelijkt wat men er in de lopende zittingsperiode aan wil doen, na hoorzittingen met experts en vertegenwoordigers van de diverse betrokken sectoren. Met het themadebat wordt beoogd om enerzijds een evaluatie op te maken van de voorbije coronacrisisperiode, met als bedoeling hieruit de nodige lessen te trekken voor de toekomst, en anderzijds een eerste aanzet te geven voor een postcoronatraject.

(Deze commissievergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Uiteenzetting door de Vlaamse Scholierenkoepel

1.1. Over VSK

Louis Notte, voorzitter van de Vlaamse Scholierenkoepel, licht toe dat VSK de organisatie van, voor en door alle scholieren in het Vlaams middelbaar onderwijs is. VSK vertegenwoordigt de leerlingen en de leerlingenvraden, en verkondigt de mening van scholieren over alles wat met onderwijs te maken heeft. Het is de bedoeling de stem van de jongeren zelf te laten horen, zowel op school als ten aanzien van het beleid. De vijf aanwezige leden zijn aan het begin van het schooljaar 2020-2021 verkozen.

1.2. Over de bevragingen

Om de mening van scholieren te kunnen verkondigen, bevroegt VSK hen op regelmatige basis over allerlei onderwijsgebonden thema's. Toen de coronacrisis begon, wist VSK niet wat leerlingen van afstandsonderwijs vonden. De meesten hadden nog nooit van dat begrip gehoord. De leerlingen zijn tijdens de coronacrisis dan ook meer dan ooit bevroegt. Vroeger gebeurde dit tijdens schoolbezoeken en leuke activiteiten, maar nu is op online enquêtes overgeschakeld.

De eerste bevraging dateert van begin mei 2020, het moment waarop iedereen weer naar school mocht. De vraag was of de leerlingen klaar waren om weer naar school te gaan en zich op school veilig voelden. Eind mei 2020 is een tweede bevraging gehouden, want toen stond een belangrijke periode voor de deur. VSK heeft de leerlingen gevraagd hoe het einde van het schooljaar 2019-2020 er voor hen zou uitzien. Eind juni 2020 is een derde bevraging gehouden. Toen is vooral

gevraagd wat leerlingen van het afstandsonderwijs vonden, wat nog kon worden verbeterd, wat mocht worden bewaard, welke lessen uit deze periode konden worden getrokken en hoe het einde van het schooljaar is beleefd. De recentste bevraging dateert van eind september en begin oktober 2020. VSK heeft de leerlingen gevraagd hoe ze de start van het schooljaar 2020-2021 hebben ervaren en hoe ze de komende periode inschatten. Die laatste bevraging heeft een recordaantal van 10.000 antwoorden opgeleverd.

Het is wel zo dat sommige leeftijdsgroepen of onderwijsvormen in de bevragingen wat oververtegenwoordigd zijn. Om die reden is steeds nagekeken of er grote verschillen waren, maar in het algemeen blijkt dat niet het geval te zijn. Indien dit toch het geval is, wordt dit steeds vermeld.

De vertegenwoordigers van VSK baseren zich voor hun toelichting op deze vier enquêtes. Het is de bedoeling inspiratie te bieden in verband met wat de komende weken, maanden en jaren volgens de scholieren nog beter kan en moet worden.

1.3. Welbevinden op school

Margot Gebruers is 17 jaar oud en volgt Humane Wetenschappen. Zij is scholierenvertegenwoordiger in verband met het mentale welbevinden van leerlingen in het secundair onderwijs.

Maart 2020 was voor de leerlingen een moeilijke periode. Ze zaten heel de tijd thuis achter hun bureau en hadden geen sociaal contact. Aan het begin van het schooljaar 2020-2021 was iedereen zeer blij weer naar school te kunnen gaan, vooral voor dat sociale aspect en om weer wat structuur in hun leven te hebben. De leerlingen hebben wel verklaard dat het nu moeilijker is die contacten te leggen, leerkrachten te leren kennen of nieuwe leerlingen in de school op te vangen. Dat is moeilijk met een mondmasker, op anderhalve meter afstand van elkaar en in een klasbubbel voor het hele jaar. Dat zorgt voor stress en angst. Er moet zeker rekening worden gehouden met het feit dat niet elke school een goed welbevindenbeleid heeft.

Uit de bevragingen blijkt dat 43 procent onderwijs met een mondmasker niet beter vindt dan voltijds afstandsonderwijs. Dat is geen goed teken. Verder heeft 80 procent aangegeven dat het geen leuk schooljaar zal worden. Dat er geen of weinig activiteiten zijn, werkt demotiverend, maar 75 procent doet toch zijn best het schooljaar leuk te maken, wat een positief punt is. Om die reden vraagt VSK om de lessen lichamelijke opvoeding vrij te houden voor het fysieke en mentale welbevinden. Deze uren mogen niet worden opgevuld met lessen achter een scherm.

Het is voor heel de maatschappij een moeilijke periode, maar zeker ook voor de leerlingen. Zij hebben meer perspectief nodig en dat is een opdracht van de Vlaamse overheid. In september 2020 zat het onderwijs in code geel en waren de regels zeer streng. Als de cijfers wat beter worden en het onderwijs opnieuw naar code geel kan overschakelen, moeten de regels inzake de mondmaskers, de afstand en de klasbubbels beter worden toegepast. De regels moeten logischer en minder oneerlijk aanvoelen. De Vlaamse overheid biedt leerlingen wel de kans buiten af te spreken, mits voldoende afstand wordt bewaard, maar ouders houden hun kinderen vaak binnen. Hierdoor hebben de leerlingen enkel een schoolleven en amper vrije tijd. Vrije tijd is belangrijk om zich als persoon te ontwikkelen en het mentaal welbevinden te behouden. VSK hoopt dat er weer meer vrije tijd zal komen, want dit zou het mentaal welbevinden opkrikken.

1.4. Betrokkenheid leerlingen

Rania Fahi is 17 jaar oud en volgt de richting Wetenschappen-Wiskunde aan het Klein Seminarie te Roeselare. Zij is scholierenvertegenwoordiger voor het secundair onderwijs.

Rania Fahi vindt het gebrek aan betrokkenheid van de leerlingen in deze tijden absurd. Meer dan ooit wordt over in plaats van met leerlingen gesproken. In mei en juni 2020 zijn allerlei richtlijnen opgelegd, onder meer in verband met pre-teaching, afstandsonderwijs en lesperiodes van 40 minuten. De leerlingen zijn hier niet bij betrokken. Velen wisten niet tot wie zich te wenden indien hun school de regels niet volgde, bijvoorbeeld door de lessen een uur in plaats van 40 minuten te laten duren. De meesten wisten niet waar ze heen konden om de impact van de coronacrisis op hun leven te uiten. Ze voelden zich machteloos. Het overheidsdiscours is in sterke mate op volwassenen en scholen gericht. Dit discours moet kindvriendelijker worden gemaakt, zodat ook zij de informatie kunnen begrijpen. Het is voor leerlingen lastig zich een mening te vormen als ze een woordenboek nodig hebben om de regels te kunnen begrijpen.

Uit de bevestigingen blijkt dat 66 procent van de scholieren de maatregelen aan het begin van het schooljaar 2020-2021 terecht vindt, maar slechts iets meer dan de helft voelt zich er ook veiliger door. De regels zijn vaak niet uitgelegd. Iedereen wist dat hij in de klas een mondkap moest dragen, maar dat dit op de speelplaats niet moest. Niemand wist evenwel waarom dit verschil er was. Dat de regels zijn veranderd en overal een mondkap moet worden gedragen, wekt veel frustratie op.

Tijdens een crisisperiode is het belangrijker dan ooit dat de leerlingen- en de schoolraad hun rol kunnen blijven spelen. Het is dan ook zeer jammer dat het Vlaams Parlement in 2019 heeft beslist dat het niet langer nodig is de schoolraad te betrekken bij aanpassingen van de werking van de school. Rania Fahi kan de argumenten begrijpen, maar hierdoor is wel het laatste formele inspraakorgaan van de leerlingen op school verdwenen. De school is niet meer verplicht de leerlingen hierbij te betrekken, wat aantoont hoe zwak de rechtspositie van leerlingen is. Leerlingen zijn afhankelijk van de goodwill van de school. Ze hoopt dat het kabinet, de scholen en het onderwijsveld de leerlingen hierbij zullen blijven betrekken. Het is voor de aangename sfeer op school essentieel dat iedereen het gevoel krijgt te worden gehoord.

Om ervoor te zorgen dat leerlingen effectief kunnen participeren, heeft VSK een vierpuntenmodel ontwikkeld. De leerlingen moeten goed worden geïnformeerd. De leerlingen moeten kunnen meedenken en hun ideeën kunnen delen. De leerlingen moeten mee kunnen beslissen. Dit kan, bijvoorbeeld, door hen lid van een werkgroep te maken. Wat vaak wordt vergeten, is de terugkoppeling. De leerlingen moeten beter op de hoogte worden gehouden en hun betrokkenheid moet worden gestimuleerd. Inspraak is niets extra, het is extra nodig.

1.5. Afstandsonderwijs

Louis Notte heeft het over het afstandsonderwijs. De plotse overgang naar het afstandsonderwijs is een belangrijk punt. Bij oudere scholieren is er duidelijk een draagvlak voor de structurele implementatie van de combinatie van afstandsonderwijs en contactonderwijs.

Tijdens het schooljaar 2019-2020 is gebleken dat afstandsonderwijs heel wat voordelen heeft. Het is mogelijk de eigen dagindeling te bepalen of wat later op te staan en langer door te werken. Leerlingen kunnen meer tijd steken in wat ze niet goed kunnen en minder tijd besteden aan wat ze al wel goed kunnen. Bovendien was

het voor scholieren een verademing eens los te breken uit de cyclus van constante toetsen en taken. In april 2020 heeft de Vlaamse overheid de opdracht gegeven in te zetten op leren in plaats van op evalueren. Dat zou voor scholieren eigenlijk altijd zo moeten zijn. Er moet constante feedback zijn over wat goed gaat en wat beter kan, maar dan zonder te evalueren om te evalueren. Te vaak is het schooljaar een reis van toets naar toets, met aan de finish een lange, stresserende examenperiode. Dit was tijdens het schooljaar 2019-2020 in veel scholen minder het geval. In november 2020 is echter gebleken dat de focus weer naar evaluaties is verschoven. Voor de herfstvakantie van 2020 hadden de leerlingen elke dag wel een taak of een toets. Nu de kerstexamens van 2020 er aankomen, hebben de leerlingen lange lesdagen met veel taken. De leerkrachten proberen voor het examen nog zo veel mogelijk leerstof te behandelen.

Uit de bevraging blijkt dan ook dat 69 procent van de leerlingen heimwee heeft naar de vrijheid van het afstandsonderwijs. Dat aandeel neemt per graad toe. In de eerste graad is het iets minder dan de helft, maar in de derde graad gaat het om bijna 75 procent. Er is zeker draagvlak voor de combinatie van afstandsonderwijs en contactonderwijs. Het gaat wel degelijk om een combinatie, want niemand wil weer vijf dagen thuis zitten. Het sociale aspect van onderwijs op school mag niet worden onderschat. Zo heeft 57 procent van de leerlingen aangegeven een dag afstandsonderwijs per week een goed idee te vinden.

De Vlaamse overheid heeft scholen de kans gegeven met een dag afstandsonderwijs te experimenteren, maar slechts 5 procent van de respondenten heeft aangegeven dat hun school dat al aandurft. Louis Notte vindt dat verrassend weinig. Hij vraagt de scholen los te komen van de idee van een zo normaal mogelijk schooljaar. Thans schakelen scholen enkel over naar afstandsonderwijs indien het moet of indien het echt niet meer anders kan. De scholen moeten van de nood een deugd maken en experimenteren met innovatieve, digitale onderwijstechnieken.

Er is een draagvlak voor regelmatig afstandsonderwijs, maar dan wel op voorwaarde dat het kwaliteitsvol is. Dit varieert sterk van school tot school. Wat een leerling sterk afstandsonderwijs vindt, valt niet in een zin samen te vatten en verschilt sterk van leerlingenpopulatie tot leerlingenpopulatie. Het is dan ook belangrijk de eigen leerlingen te bevragen.

VSK heeft, vooral langs digitale weg, scholen bezocht die het sinds september 2020 aandurven te experimenteren met een dag afstandsonderwijs. De vertegenwoordigers zijn met de leerlingen in gesprek gegaan. Op basis hiervan zal VSK eind 2020 een advies over het afstandsonderwijs uitbrengen. Louis Notte brengt alvast enkele aandachtspunten naar voren.

Sterk afstandsonderwijs is geen opgenomen les die de leerling thuis moet bekijken. Interactie is ook online zeer belangrijk. Het gaat dan om oefeningen, testen, feedback en leerlingen helpen. Gewoon lesgeven met behulp van Zoom of Google Meet werkt niet. De leerkracht moet gebruikmaken van de bijkomende mogelijkheden die online lesgeven te bieden heeft, maar moet rekening houden met de beperkingen. Een leerling zit er echt niet op te wachten gedurende zeven lesuren naar een scherm te staren en naar een leerkracht te luisteren.

De leerlingen konden de verhoogde autonomie echt wel smaken. Ze moeten die autonomie krijgen om de eigen dag te plannen, maar ze moeten ook leren hoe een planning op te stellen. Dit zijn cruciale vaardigheden die ze in hun latere leven zeker zullen gebruiken. Veel staat of valt ook met goede communicatie. Leerlingen willen duidelijk weten wat ze moeten doen, waar ze de informatie kunnen vinden en hoe ze hun leerkrachten op laagdrempelige wijze vragen kunnen stellen. Het is eveneens belangrijk de werklast in de gaten te houden. Afstandsonderwijs vergt soms meer tijd en energie dan gewoon naar school gaan. De haalbaarheid moet

regelmatig worden afgetoetst, want het is niet realistisch van leerlingen te verwachten dat ze van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat achter hun computer taken zitten te maken.

1.6. Gelijke kansen

Kristie Nkenné Conings is 16 jaar oud en zit in het vijfde jaar in het Virga Jesse-college in Hasselt, waar ze de studierichting Latijn-Wiskunde volgt. Zij is scholierenvertegenwoordiger met betrekking tot gelijke kansen.

Ze bedankt de commissie voor de kans in deze tijden te worden gehoord. Voor de meeste leerlingen vormt deze periode een enorme uitdaging, maar de spreker uit in het bijzonder haar bezorgdheid om de leerlingen met een specifieke sociaal-economische achtergrond, de kansarme jongeren en de jongeren in zwakke gezinssituaties.

Voor deze kwetsbare jongeren heeft het afstandsonderwijs enkel met bijkomende inspanningen slaagkansen. Er is besloten na de herfstvakantie van 2020 weer naar deeltijds afstandsonderwijs voor de tweede en derde graad over te schakelen. In het licht van de volksgezondheid is dit volkomen begrijpelijk, hoewel de experts hebben geconcludeerd dat het in principe mogelijk is veilig onderwijs te organiseren. Het lijkt dan ook veeleer een ingreep die onder druk van het stijgende aantal besmettingen in de maatschappij tot stand is gekomen. De uitstekende inspanningen in het onderwijs worden door de slechte cijfers bedreigd.

De overschakeling op deeltijds afstandsonderwijs heeft enorme impact op de kwetsbare leerlingen die niet over gelijke onderwijskansen beschikken. Kristie Nkenné Conings vertelt het verhaal van een 17-jarige medeleerling die met zijn alleenstaande moeder, twee broers en een zus in een klein appartement woont. Hij deelt zijn kamer met een van hen en heeft geen bureau. Ten gevolge van de gezinsdruk is er in de woonkamer te veel afleiding om te studeren. Tijdens de eerste fase van het afstandsonderwijs heeft hij zijn best gedaan om op zijn bed te studeren, maar na enkele dagen heeft hij die studiemethode opgegeven. Het was voor hem onmogelijk bij te blijven en zijn taken op tijd in te dienen. De school was deze leerling snel kwijt. De leerkrachten deden hun best hem op sociale media te contacteren, want via het schoolplatform was hij niet langer bereikbaar. Hij was altijd een goede leerling geweest, maar met zijn kwetsbare achtergrond slaagde hij er niet in het afstandsonderwijs zonder begeleiding te volbrengen. Deze periode heeft enorme impact gehad op zijn mentale gezondheid, maar ook op zijn toekomstig studieverloop. Er moet meer naar deze leerlingen worden geluisterd, want iedereen kan uit deze verhalen leren. Deze situaties kunnen worden gebruikt als een model voor de tweede fase van het afstandsonderwijs. Het heeft geen zin massaal op kennisverwerving in te zetten indien niet eerst voor gelijke onderwijskansen wordt gezorgd.

Kristie Nkenné Conings heeft een artikel van de Hogeschool Gent gelezen waarin staat dat sociaal werkers een brugfiguur tussen scholen en kwetsbare leerlingen kunnen zijn. De Hogeschool Gent vindt dat sociaal werkers structureel in het onderwijssysteem moeten worden ingebed. Ouders met financiële problemen, bijvoorbeeld, staan niet te springen om dit met de school van hun kind te bespreken. Een sociaal werker op school kan de leerkracht van die leerling bijbrengen hoe de mogelijke signalen in verband met deze problematiek kunnen worden opgevangen. Als een leerkracht een vermoeden van armoede heeft, kan de sociaal werker daar dan op inspelen. Hij kan jongeren die de dupe van de ongelijkheid in het onderwijs zijn, versterken en ondersteunen. Voor veel scholieren zouden sociaal werkers de sleutel tot gelijke onderwijskansen kunnen zijn.

Als de Vlaamse overheid alle Vlaamse jongeren gelijke onderwijskansen wil geven, is de conclusie dat niet de kinderen moeten veranderen, maar dat van hogerop hulp moet worden geboden. Ook in coronatijden mogen de verschillen in inkomsten, afkomst of sociale positie tussen ouders geen rol spelen voor de onderwijskansen van een kind.

1.7. Praktijkrichtingen

Soulaymen El Bakouri zit in het zevende jaar Bakkerij aan de Hotelschool Hasselt en is scholierenvertegenwoordiger voor het beroepsonderwijs.

Het virus heeft het land al negen maanden in de greep. Iedereen springt van versoepeling naar verstrenging en omgekeerd. Voor scholieren zijn de onzekerheid en de onduidelijkheid frustrerend. Ze vragen zich af wanneer naar hen zal worden geluisterd en wanneer aan hun welbevinden zal worden gedacht. In de coronadiscussies worden de leerlingen in praktische richtingen en het deeltijds onderwijs vaak uit het oog verloren. Hopelijk komt hier verandering in.

De leerlingen willen duidelijkheid over hun stages, die een belangrijk leermoment vormen. Indien stages niet mogelijk zijn, moet een gelijkwaardig alternatief worden geboden, zodat de leerlingen essentiële praktijkervaring opdoen.

Helaas wordt geen rekening gehouden met de situatie van deze leerlingen. Zo is het verplicht dragen van een mondkemper tijdens de praktijklessen ondraaglijk. Als *Soulaymen El Bakouri* broden uit een hete oven moet halen, belemmert het mondkemper zijn ademhaling. De leerlingen moeten op school gedurende meer dan acht uur een mondkemper dragen en ze zouden daar graag verandering in zien. Ze vragen zich af wat de doeltreffendheid van die maatregel eigenlijk is.

Uit de bevraging blijkt dat de leerlingen in het meer praktijkgerichte onderwijs voorstanders zijn van deeltijds afstandsonderwijs, maar het contactonderwijs dat overblijft, moet wel maximaal worden gebruikt voor de hoofdvakken, met name voor de praktijken. Die praktijken zijn essentieel en mogen niet worden verwaarloosd. Het is immers de reden waarom ze naar school gaan.

De *voorzitter* bedankt alle sprekers voor hun toelichting en voor hun aanwezigheid. De commissie vindt het logisch ook de scholierenvertegenwoordigers te horen.

2. Vragen van de leden

2.1. Vragen van Johan Danen

Johan Danen bedankt de scholierenvertegenwoordigers voor hun interessante beschouwingen en aanbevelingen. Hij heeft in sterke mate een vraag naar meer overleg en inspraak gehoord, wat hij kan begrijpen en wil stimuleren. Zijn kinderen hebben ongeveer dezelfde leeftijd en hij herkent de verhalen.

Er is een groot verschil in de wijze waarop leerlingen het afstandsonderwijs ervaren. Sommigen kunnen daar heel goed mee omgaan en anderen hebben daar moeite mee. De vraag is hoe de noden van beide groepen kunnen worden geïntegreerd. Het is immers belangrijk niemand achter te laten. Een buddywerking kan misschien helpen en de studenten in de opleiding sociaal werk van de Hogeschool Gent zouden de rol van tussenpersoon kunnen vervullen, maar misschien zijn er nog andere mogelijkheden.

Een andere vraag is hoe inspraak op school kan verlopen. Het virus heeft iedereen verrast en de scholen zijn blij dat ze alles nog gemanaged krijgen, maar het is nu tijd om inspraak naar een hoger niveau te tillen. Hij vraagt zich af hoe die inspraak

op school vorm moet krijgen. Het kan dan gaan om de directie, de leerkrachten en de leerlingen. Er zijn immers grote verschillen tussen de scholen.

Het is misschien een gevoelig onderwerp, maar er zijn ook grote verschillen tussen de manieren waarop leerkrachten met afstandsonderwijs omgaan. Sommigen kunnen daar goed mee om en voor anderen geldt dat minder. Dit is waarschijnlijk gekoppeld aan de digitale geletterdheid van de leerkrachten. Tijdens een eerdere hoorzitting is al gebleken dat het niveau van de omgang met digitale tools door leerkrachten in Vlaanderen in een Europees perspectief relatief laag ligt (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 536/5*). Iedereen doet zijn best, maar Johan Danen vraagt hoe de Vlaamse overheid digitaal minder bedreven leerkrachten ervan kan overtuigen om dit te verbeteren. Misschien kunnen ze van hun collega's leren. Het is zeker geen vingerwijzing naar de leerkrachten die hier minder vertrouwd mee zijn, want hij kan zich voorstellen dat het voor iemand die al veertig jaar lesgeeft niet evident is om plots naar een digitale manier van lesgeven over te schakelen.

2.2. Vragen van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe heeft al lang vragen over hoe de leerlingen zich voelen. Zijn vrouw, die in het secundair onderwijs lesgeeft, uit haar bezorgdheid om hoe het met de leerlingen gaat. Zijn zoon, die 20 jaar oud is, heeft vrienden die zich op kot eenzaam voelen. Hij is bezorgd om die groep, want zij bevinden zich in de fleur van hun leven en zouden tijdens deze jaren hun studies moeten combineren met genieten en uitgaan. Aangezien dat is weggevallen, gaat hij ervan uit dat de jongeren een van de hardst getroffen groepen vormen. Hij wil hiermee in de coronawerkgroep in zijn gemeente aan de slag gaan.

De vertegenwoordigers van VSK hebben het over het hybride lesgeven gehad. Volgens *Steve Vandenberghe* is dat de toekomst, niet enkel voor het onderwijs, maar ook voor bedrijven, lokale besturen en parlementen. Hij vraagt om concrete tips waarmee rekening moet worden gehouden. Zo kunnen heel wat praktijklessen niet van achter een computer worden gegeven.

Zijn volgende vraag betreft het gedeeltelijke afstandsonderwijs voor scholieren in de tweede en derde graad tijdens de tweede lockdown. De ervaringen zijn redelijk positief, maar de vraag is wat moet worden bijgestuurd om dat als een vast gegeven in het onderwijs te introduceren. Dat zal tijdens de eerstvolgende maanden niet lukken, maar op termijn zal het onderwijs niet anders kunnen. Tijdens een eerdere hoorzitting is verklaard dat het onderwijs zich aan de eenentwintigste eeuw moet aanpassen omdat er nog dergelijke periodes zullen volgen (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 536/5*).

Volgens VSK zijn veel leerlingen in juni 2020 niet goed geheroriënteerd, waardoor er in januari 2021 een golf van heroriënteringen dreigt. *Steve Vandenberghe* vraagt of leerlingen nu meer dan vroeger het gevoel hebben dat ze niet in de juiste studierichting zitten.

Blijkbaar waren er tijdens de eerste lockdown veel scholieren die thuis geen laptop of geen goede internetverbinding hadden, waardoor ze de lessen moeilijk konden volgen. *Steve Vandenberghe* vraagt wat de lokale en bovenlokale beleidmakers volgens VSK kunnen doen om hierop te anticiperen. Hij merkt in zijn eigen gemeente in elk geval dat veel jongeren uitvallen, niet enkel omdat ze deel uitmaken van een kansarm gezin, maar ook omdat ze geen digitale ondersteuning krijgen. De lokale en bovenlokale besturen moeten hier hard op inzetten en hij wil de visie van VSK horen.

Steve Vandenberghe vraagt of er een evolutie is in de leerachterstand die scholieren ten gevolge van het volledig afstandsonderwijs tijdens de eerste lockdown

hebben opgelopen. Hij vraagt of er verbeterpunten zijn, bijvoorbeeld voor het geval dat er nog een derde lockdown zou komen. Het onderwijs moet daar in zijn totaliteit mee omgaan, zowel de minister en de koepels als het provinciaal onderwijs en de gemeenten, die de scholen kunnen ondersteunen.

Steve Vandenberghe vraagt hoe VSK de zomerscholen heeft geëvalueerd en welke signalen zijn opgepikt waarmee in de toekomst rekening moet worden gehouden.

VSK heeft de scholen opgeroepen om de kerstexamens van 2020 niet tijdens de namiddag te organiseren omdat dit voor te veel stress zorgt. Steve Vandenberghe vraagt of die oproep veel gehoor heeft gekregen.

In het licht van de Rode Neuzendag is een bevraging gehouden waaruit is gebleken dat de helft van de scholieren in het secundair onderwijs tijdens de tweede lockdown met depressieve gevoelens kampt. Tijdens de eerste lockdown was dat 36 procent. Steve Vandenberghe vreest voor de toekomst. Zelfs na de lockdown zal iedereen de gevolgen nog lang met zich meedragen. Hij vraagt of VSK in dit verband veel oproepen van scholieren krijgt, en wat de scholen of de minister nog kunnen doen om de druk op het mentale welzijn van de jongeren te verlichten. In een Limburgse scholengroep is een schoolpsycholoog aangesteld bij wie scholieren met hun gevoelens en vragen terecht kunnen. Hij vraagt wat een mogelijke oplossing kan zijn en wat VSK, met de nodige ondersteuning door andere participanten, op dat vlak zelf nog kan doen. Als de gedeeltelijke lockdown afloopt, zullen de mentale problemen immers niet achter de rug zijn.

2.3. Vragen van Kim De Witte

Kim De Witte bedankt de scholieren voor hun getuigenissen. Hij heeft al veel signalen opgevangen over het psychosociaal welzijn van scholieren en deze getuigenissen hebben dat concreter gemaakt. Hij wil de vertegenwoordigers van VSK vier vragen stellen.

Zijn eerste vraag betreft het welzijn. De twee lockdowns, het afstandsonderwijs en de heropening van de scholen met strikte maatregelen wegen op de moraal van de scholieren. De leuke en ontspannende activiteiten op school en thuis zijn ook weggevallen. Hij vraagt of VSK concrete voorstellen heeft om bepaalde sociale of culturele activiteiten op een veilige manier te laten doorgaan.

Zijn tweede vraag betreft het afstandsonderwijs. VSK vindt het positief dat andere werkwijzen worden uitgetoetst, maar hij heeft ook het pakkende verhaal gehoord over de scholier die in een klein appartement met broers en zussen moet studeren. Er zijn veel verhalen in die zin. Er is een project om in meer laptops voor scholieren te voorzien. Hij vraagt of er nu voldoende laptops zijn en ook of iedereen voldoende toegang tot het internet heeft. De digitale kloof is een aspect waarover VSK misschien nog iets kan zeggen.

Zijn derde vraag betreft de leerachterstand die een aantal leerlingen hebben opgelopen. Het debat draait rond de vraag of dit tijdens de lessen moet worden ingehaald, dan wel dat dit door middel van zomerscholen en bijlessen moet worden rechtgetrokken. Hij zou het interessant vinden de mening van VSK hierover te horen.

Zijn vierde vraag betreft de examens. Het is evident dat de nakende evaluaties stress veroorzaken, maar hij vraagt of VSK voorstellen heeft om de examens beter te organiseren. Aan studenten in het hoger onderwijs worden vaak ruimtes ter beschikking gesteld waar ze samen veilig kunnen studeren. Hij vraagt of het interessant zou zijn ook ruimtes ter beschikking te stellen van scholieren in het laatste

jaar van het middelbaar onderwijs die daar dan na schooltijd samen kunnen studeren of lessen kunnen voorbereiden.

2.4. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls bedankt alle sprekers voor de getuigenissen die ze vanuit hun eigen achtergrond hebben gegeven en die een divers beeld opleveren.

Het is, zeker tijdens de praktijklessen, in het bso en het tso niet aangenaam om acht uur lang een mondmasker te dragen. Het Vlaams Parlement legt die mondmaskers niet op. De Vlaamse volksvertegenwoordigers zouden ook liever zonder mondmasker rondlopen. Koen Daniëls vraagt of VSK achter het idee staat mondmaskers niet langer te verplichten, maar dan wel geen praktijklessen of lessen op school meer te geven. De vraag is wat het meest doorweegt. Als het mondmasker het hinderlijkst is, kunnen de leerlingen weer thuis les volgen. Als de leerlingen praktijklessen willen, is het mondmasker niet fijn, maar dat moet dan maar.

De scholieren hebben tijdens het schooljaar 2019-2020 al de gevolgen van de lockdown ervaren. In het schooljaar 2020-2021 is de herfstvakantie verlengd. Koen Daniëls vraagt of er keuzes in de leerstof worden gemaakt. De leerkrachten kunnen selecteren wat essentieel is of kunnen proberen alles in de beperkte tijd aan een hoger tempo te behandelen. Hij vraagt of VSK achter het idee staat om keuzes te maken en wat die keuzes dan zouden zijn. Hij wil geen uitspraken doen over wat hij al dan niet belangrijk vindt, maar een mogelijkheid is om lessen godsdienst, zedenleer of lo, wat ook buiten de schooluren kan, door belangrijke vakken of praktijkvakken te vervangen. Een andere mogelijkheid is dat de scholieren de lessen lo zeker willen behouden omdat ze thuis al heel de tijd achter hun computer zitten.

Koen Daniëls heeft al zeer diverse verhalen over het afstandsonderwijs gehoord. Sommigen zijn hier blij mee en zijn in staat alles zelf te plannen. Anderen slagen er niet in dit georganiseerd te krijgen als ze geen druk voelen en als ze niet op school aanwezig zijn. Dit zeer diverse beeld moet worden gecombineerd met de diverse manieren waarop het afstandsonderwijs in Vlaanderen wordt georganiseerd. De ene leerkracht is de andere niet en de ene school is de andere niet. Hij vraagt of VSK na de bevraging de antwoorden er heeft uitgefilterd van de scholieren die het afstandsonderwijs leuk vinden omdat ze dan niet vroeg moeten opstaan, niet met de fiets of met de bus naar school moeten en ondertussen naar een ander scherm kunnen kijken. Scholen worstelen met leerlingen die wel inloggen, maar de onlineles eigenlijk niet volgen. Hij vraagt de aanwezige scholierenvertegenwoordigers of ze dat bij hun medeleerlingen ook merken.

De laatste vraag van Koen Daniëls betreft het testen en de contacttracing op school. Als leerlingen of leerkrachten besmet zijn, krijgen de scholieren een standaardbrief van het CLB. Is de informatie over de gevolgen voor de scholier en zijn gezinsgenoten in die brief duidelijk?

2.5. Vragen van Jan Laeremans

Jan Laeremans bedankt VSK voor de inzichten en de bevragingen, die nuttig materiaal opleveren.

Wanneer het aantal besmettingen sterk terugloopt en het onderwijs weer naar code geel kan overschakelen, moeten de regels in verband met het mondmasker volgens Margot Gebruers beter worden toegepast. Jan Laeremans vraagt haar te verduidelijken wat ze hiermee bedoelt. Volgens Koen Daniëls moet worden gekozen tussen het dragen van het mondmasker of het thuisblijven. Volgens Jan Laeremans zijn er misschien wel tussenoplossingen, bijvoorbeeld door het enkel in

bepaalde omstandigheden te verplichten. Hij wil prioriteit geven aan het functioneren, zowel in het bso, het tso als het aso.

Jan Laeremans vraagt of de lessen lo momenteel weer zoals vroeger of op een andere manier worden gegeven. Welke aanpassingen zouden de scholieren op dit vlak doorvoeren?

Voor de herfstvakantie van 2020 liep het aantal besmettingen enorm hoog op. Veel leerkrachten en leerlingen zaten ziek of in quarantaine thuis. Jan Laeremans vraagt of de scholieren nog bang zijn om op school te worden besmet. Eind oktober 2020 was de situatie ernstig en reageerde heel de maatschappij paniekerig. Hij vraagt of dat nu is genormaliseerd.

Jan Laeremans vraagt Louis Notte waarom de scholieren zich zo tegen examens in de namiddag kanten. Gezien de grootte van de leerlingengroep is het niet mogelijk allemaal tegelijkertijd op school te zijn of met het openbaar vervoer te reizen. Examens in de namiddag voor de leerlingen van het vijfde en het zesde jaar lijken hem een van de beste oplossingen. Dat is niet zo abnormaal, want aan het einde van het vijfde en het zesde jaar zijn er ook mondelinge examens, wat betekent dat sommige leerlingen 's namiddags examen moeten afleggen. Bovendien is dit een goede voorbereiding op het hoger onderwijs, waar de examens ook wel eens in de namiddag durven te vallen. Het is allemaal een kwestie van organisatie. Het openbaar vervoer kan een probleem opleveren omdat De Lijn voor de examens meer bussen inlegt in de voormiddag, maar niet in de namiddag. Het is voor sommige leerlingen een probleem om op school te geraken. Zij zouden misschien de school kunnen vragen voor de middag op school te mogen studeren. Zo kunnen ze met het openbaar vervoer komen. Hij begrijpt niet goed wat het probleem is.

Ten gevolge van de verlenging van de herfstvakantie van 2020 hebben scholieren een week minder les gekregen. Ook hebben de leerlingen van het vijfde en het zesde jaar gedeeltelijk afstandsonderwijs gekregen, waardoor bepaalde zaken misschien iets minder vlot zijn gegaan. Hij vraagt VSK of de scholieren het gevoel hebben dat de leerkrachten die verloren tijd willen inhalen of dat de leerkrachten leerstof selecteren en aan een normaal tempo blijven werken omdat ze al hebben beslist bepaalde leerstof pas na de kerstvakantie van 2020 te behandelen.

2.6. Vragen van Jo Brouns

Jo Brouns wil in de eerste plaats de scholierenvertegenwoordigers danken en feliciteren. Hoe de scholieren de voorbije periode hebben ervaren, kan niet worden onderschat. Het is voor de beleidsaanbevelingen van deze commissie belangrijk goed naar hen te luisteren.

Zijn eerste vraag heeft betrekking op de grote impact van het afstandsonderwijs. Aangezien er verschillen tussen de scholen zijn, hebben de onderwijskoepels al gesproken over een decretaal kader om de regels vast te leggen (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 536/10). Hij vraagt VSK of de scholieren de voorbije periode al een evolutie hebben waargenomen en wat vanuit hun oogpunt belangrijke aandachtspunten voor dat decretaal kader zijn. Naargelang de persoonlijkheid van de jongeren zijn er verschillen in de manier waarop ze met het afstandsonderwijs omgaan. Wie de nodige zelfdiscipline aan de dag kan leggen, gaat hier gemakkelijker mee om. Hij vraagt of VSK gelijkaardige signalen heeft opgevangen.

Jo Brouns vraagt VSK naar ideeën of voorstellen in verband met de praktijklessen. De techniek staat immers niet stil.

Jo Brouns vraagt VSK of de scholieren het gevoel hebben dat alles wat op hen afkomt tijdens de lessen voldoende aandacht krijgt. Hij vraagt zich bijvoorbeeld af of de scholieren de corona-app hebben geïnstalleerd en weten hoe die app werkt.

Het afstandsonderwijs maakt deel uit van de grote digitaliseringsoperatie in het onderwijs. De minister werkt momenteel aan een groot plan in dit verband. Hij vraagt VSK of de scholierenvertegenwoordigers ideeën hebben over wat absoluut in een groot IT-plan voor het onderwijs moet staan.

Wat het schoolvervoer betreft, zijn er tegenstrijdige belangen en visies. Volgens De Lijn is het niet mogelijk de leerlingen 's middags te vervoeren. De scholen moeten vermijden dat er te veel leerlingen op school aanwezig zijn. Hij vraagt VSK wat de belangrijkste suggesties op dat vlak zijn. Er wordt nu meer met de fiets gereden. Hij vraagt of VSK dat verder wil stimuleren.

Jo Brouns meent dat er voldoende kan worden gesport en bewogen. Hij stelt vast dat heel wat burgemeesters, die beslissen of ze de sporthallen openstellen voor mensen ouder dan 12 jaar, de situatie onduidelijk vinden. Op onderwijs.vlaanderen.be staat wat de context voor contactloze lessen is en kan zijn. Hij vraagt of VSK een initiatief heeft genomen ten aanzien van de scholen en de lokale besturen om de sporthallen, binnen de op de website vermelde voorwaarden, maximaal open te stellen.

Het onderwijs zit met heel wat beperkingen die noodzakelijk zijn of die de onderwijsclub van de minister op advies van de virologen heeft opgelegd. Jo Brouns vraagt welke zaken prioritair moeten worden opgenomen in een volgende versoepelingsfase voor het onderwijs.

2.7. Vragen van Jean-Jacques De Gucht

Jean-Jacques De Gucht dankt alle scholierenvertegenwoordigers voor hun uiteenzettingen. Hij vraagt op welke wijze de scholieren op het vlak van hard- en software worden ondersteund. De scholen moeten dit goed opvolgen, want meerdere mensen hebben een probleem met de toegang tot het internet of met de beschikbaarheid van laptops. Hij vraagt of er een zichtbaar verschil is tussen de steden en de buitengemeenten.

De vraag in verband met de namiddagexamens ontgaat Jean-Jacques De Gucht. Hij begrijpt dat er een probleem met het schoolvervoer is, maar daar moeten oplossingen voor te vinden zijn. Blijkbaar gaat met namiddagexamens stress gepaard. Hij herinnert zich dat hij destijds zelf ook namiddagexamens heeft gehad. Bovendien wordt iedereen in het hoger onderwijs met namiddagexamens geconfronteerd. Hij ziet enkel een probleem indien iemand de volgende ochtend opnieuw een examen heeft.

Aangezien scholieren nu geen toegang tot culturele content meer hebben, vraagt Jean-Jacques De Gucht of de scholen culturele content aanbieden waar scholieren digitaal aan kunnen deelnemen. De scholen zouden ook in begeleiding kunnen voorzien.

Jean-Jacques De Gucht vindt de opmerkingen over vereenzaming en depressieve gevoelens terecht. De hele maatschappij wordt geconfronteerd met iets wat moeilijk te plaatsen valt en voor jonge mensen moet dit zeker een rare ervaring zijn. Hij kan zich moeilijk voorstellen welke impact dit op langere termijn zal hebben. Hij vindt het bizar dat hij de school niet mag betreden als hij zijn eigen kinderen ophaalt. Hij vraagt hoe de scholieren dat in vergelijking met voorgaande schooljaren ervaren.

Jean-Jacques De Gucht is het eens met de stelling dat het hybride onderwijs de toekomst is. Er is nu een ongelooflijke versnelling aan de gang en het klinkt heel goed op papier, maar de vraag is wat de sociale contacten zijn als iemand naar een nieuwe school gaat. Elk schooljaar zijn er leerlingen die van een andere school komen. Zij hebben minder contact met hun medeleerlingen. De school moet dit op een of andere manier opvangen. Hij vraagt VSK of de scholen contacten buiten de schooluren mogelijk maken, zodat leerlingen toch op een goede manier met elkaar in contact kunnen treden. Hij weet niet of de scholen op dit vlak überhaupt een beleid hebben.

Wat de leerachterstand betreft, vindt de spreker dat het moeilijk is nu aan een hoger tempo les te geven. Dat zou immers betekenen dat anders aan een laag tempo wordt lesgegeven.

De herfstvakantie van 2020 is verlengd. Er zijn nieuwsberichten over een vaccin, maar dat vaccin is er nog niet. Hij is het er niet mee eens dat iedereen enkele maanden na de vaccinatieronde weer het leven zoals voordien kan oppikken. Het zal sowieso nog een jaar duren voor alles kan worden genormaliseerd. Hij vraagt hoe de scholieren met deze realiteit omgaan. De aanpassing van vakantieperiodes kan noodzakelijk of een goede zaak zijn. Er is al gesproken over een inkorting van het zomerverlof. Het valt nog af te wachten wat met de krokusvakantie van 2021 zal gebeuren. Uit onderzoek blijkt dat de twee maanden durende zomervakantie altijd wat leerachterstand veroorzaakt. Ten gevolge van de eerste lockdown is de impact dit jaar nog groter. Als in juni 2021 twee weken langer wordt lesgegeven, zou het zomerverlof nog zes weken duren. Dat kan interessant zijn, los van de zomerscholen die nog steeds kunnen worden georganiseerd en waar Jean-Jacques De Gucht een grote voorstander van is. Het gaat om twee lesweken om in te halen wat dit schooljaar eventueel wordt gemist en niet om een inkorting in augustus 2021 in functie van het volgend schooljaar. Hij vraagt VSK of hierover al een bevraging is gehouden en in welke mate dit bij de scholieren momenteel leeft.

2.8. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme bedankt de sprekers voor hun input en gedrevenheid. Ondanks de coronacrisis blijven zij standhouden en hun standpunten verdedigen. Wat het welbevinden betreft, vindt zij een school niet enkel een plaats om te leren, maar ook een plaats om elkaar te ontmoeten.

Ze vraagt of de scholieren informatie over CLBch@t hebben gekregen. Er bestaan ook andere onlineplatformen. Ze vraagt VSK of dit platform volgens de scholieren verder moet worden uitgewerkt.

Naar school gaan, is meer dan enkel leren, maar de activiteiten extra muros, zoals schoolreizen, zijn niet meer mogelijk. Ze vraagt VSK of de Vlaamse overheid erover moet nadenken dat zo snel mogelijk weer mogelijk te maken.

VSK wil bij het beleid worden betrokken en heeft al een aantal keren aan de tafel van de onderwijsclub van de minister mogen zitten. Loes Vandromme vraagt of VSK ondertussen een vaste stoel aan die tafel heeft en hoe dat wordt ervaren. Verder is er nog de participatie op het microniveau, in de scholen zelf. Ze vraagt hoe VSK scholieren ondersteunt die in hun school bij de participatie zijn betrokken. Er is ook een link met de ouderparticipatie. Het is cruciaal dat de ouders bij de school worden betrokken, want dat heeft effect op de prestaties van de leerlingen. Ze vraagt of VSK invloed op de betrokkenheid van ouders kan hebben. Misschien biedt het onlineplatform Smartschool mogelijkheden die nu nog onderbenut blijven.

Loes Vandromme vraagt op welke wijze VSK het buitengewoon onderwijs en OKAN vertegenwoordigt. Tijdens de commissievergaderingen is al vaak gebleken dat zij om vertegenwoordiging in de onderwijsclub van de minister en om participatie schreeuwen.

Loes Vandromme heeft gelezen dat scholieren zich zorgen maken om het effect dat de coronacrisis op hun toekomst en op hun kansen op de arbeidsmarkt zal hebben. Ze vraagt VSK of het beleid hier voldoende aandacht voor heeft en welke aanbevelingen VSK eventueel nog naar voren wil schuiven.

2.9. Vragen van Arnout Coel

Telkens wanneer VSK in het Vlaams Parlement te gast is, is *Arnout Coel* onder de indruk van het jeugdige engagement en van de zelfzekere wijze waarop de scholierenvertegenwoordigers deelnemen aan maatschappelijke debatten over moeilijke thema's. Tijdens de uiteenzettingen zijn vooral bedenkingen geformuleerd over de impact van de vrijheidsbeperkende maatregelen die natuurlijk tot doel hebben iedereen gezond te houden en een veilig kader voor het onderwijs te creëren. Hij vraagt of VSK er een idee van heeft hoeveel scholieren zich op school onveilig voelen en dat belangrijker vinden dan sociaal contact te onderhouden. Als ze het als onveilig ervaren naar school te moeten gaan, heeft dat impact op hun psychische welzijn.

3. Antwoord van de Vlaamse Scholierenkoepel

Louis Notte antwoordt eerst op de vraag over de namiddagexamens. De leerlingen zijn daar zeer bezorgd om, want dat leidt tot meer stress in een sowieso al stresserende periode. De leerlingen moeten dan op een dag voor twee examens studeren, namelijk 's ochtends voor het ene en 's avonds voor het volgende. Als een leerling de ochtend voor het examen merkt dat hij een stuk heeft overgeslagen, heeft hij geen tijd meer om dat in te halen als het examen in de namiddag begint. Als hij dat 's namiddag kan doen, kan hij nog wat doorwerken. Bovendien is het goed de leerstof eens een nachtje te laten bezinken. Er is overigens een groot verschil met het hoger onderwijs, want daar zitten meestal meerdere dagen tussen examens. In het middelbaar onderwijs volgen de examens elkaar dagelijks op. Hierdoor moet een leerling 's ochtends herhalen voor het examen dat in de namiddag valt. Er zijn natuurlijk leerlingen die hier geen last van hebben, maar voor veel leerlingen is dat een probleem. Dat komt bovenop de bestaande stress en werkdruk. Als het echt niet lukt de examens in de voormiddag te laten plaatsvinden, vraagt VSK om begeleiding van de leerlingen bij de planning. Het is logisch de examens in de namiddag te houden om de stromen aan de schoolpoort te beperken, maar er zijn ook andere manieren. Zo kan elk leerjaar een uur later aan het examen beginnen of kunnen leegstaande gemeentelijke gebouwen worden gebruikt. Er zijn manieren om de examens 's ochtends te laten plaatsvinden.

De belangen van leerlingen die het wel en niet moeilijk hebben met het afstands-onderwijs moeten worden geïntegreerd. VSK vraagt de leerlingen zeker niet aan hun lot over te laten. De school moet altijd open zijn voor leerlingen die het minder gemakkelijk hebben met afstandsonderwijs. Misschien is het een optie leerlingen te laten kiezen voor niet-verplicht afstandsonderwijs.

Margot Gebruers gaat in op de vraag hoe de school het mentaal welzijn kan verlichten. De aanwezigheid van een schoolpsycholoog lijkt haar een goed idee, maar dat zal allicht niet in elke school mogelijk zijn. Het belangrijkste is dat het vanuit de school zelf moet komen. Als leerlingen zich niet goed voelen, is de drempel hoog om naar het CLB te stappen. De school moet zelf vragen hoe het met de leerlingen zit. Elke school zou een welbevindenbeleid moeten voeren. Naast het medische onderzoek, zou ook een mentaal onderzoek op school kunnen worden gestart.

De mondmaskerregels moeten beter worden toegepast. Margot Gebruers begrijpt dat de leerlingen de maskers moeten ophouden om iedereen veilig te houden, maar er zou gedurende die acht of negen uur een kans moeten zijn om het masker eens af te zetten. Op haar school moet ze het masker ook tijdens de speeltijd ophouden. Als leerlingen in een groot, goed verlucht lokaal zitten en niet babbelen, zou het mogelijk moeten zijn het mondmasker af te zetten. Haar eigen klas telt slechts vier leerlingen. In een lokaal voor 22 leerlingen kunnen zij voldoende afstand houden om hun mondmasker te kunnen afzetten.

VSK vindt het belangrijk dat de lessen lo blijven. In veel scholen worden die lessen met belangrijker vakken ingevuld, maar het fysieke welzijn is ook belangrijk. Volgens sommigen kunnen scholieren dit ook na de lessen doen, maar veel scholieren hebben niet de motivatie om het huis te verlaten om te joggen.

Rania Fahi gaat in op de vraag hoe de inspraak op school kan verlopen. VSK heeft een participatiemodel. Het gaat natuurlijk ook om de mentaliteit van de leerlingen. De leerkrachten moeten geloven dat de leerlingen die expertise willen opbouwen en dat engagement willen aangaan. Vooral in het begin is het belangrijk dat de leerkrachten en de school de leerlingen stimuleren.

Een andere vraag is hoe leerkrachten die minder bedreven zijn in digitaal onderwijs dat beter kunnen doen. Leerkrachten doen altijd hun best om met hun computer aan het werk te gaan, maar de digitalisering op school wordt nu heel versneld doorgevoerd. Leerkrachten zouden best een cursus of bijscholing volgen. Dat zou voor de verdere digitalisering in de toekomst meerwaarde vormen.

Een volgende vraag is hoe het afstandsonderwijs moet worden bijgestuurd. Het heeft veel positieve kanten die nu echter niet meer van toepassing zijn. De scholen proberen het lessenrooster van een normale dag te kopiëren. De meerwaarde van het afstandsonderwijs is net dat iedereen aan zijn eigen tempo kan werken en een eigen dagplanning kan maken. Die zelfstandigheid en vrijheid gaan verloren als de leerlingen op een bepaald uur moeten opstaan en op een bepaald uur lessen moeten volgen. Het is geen goede zaak dat dit online wordt overgenomen.

Er moet digitale ondersteuning voor de technologische uitdagingen zijn. Eerst en vooral moet de drempel om hulp te zoeken zo laag mogelijk blijven. Dat iemand een slechte internetverbinding of geen computer heeft, zijn delicate gespreksonderwerpen die de leerlingen misschien niet op eigen initiatief aan leerkrachten zullen vertellen. De scholen moeten de problemen van de leerlingen met een zekere discretie behandelen.

Kristie Nkenné Conings wijst erop dat Vlaams minister Ben Weyts tijdens de eerste fase van het afstandsonderwijs had laten weten tienduizend laptops te zoeken voor de leerlingen die thuis geen laptop hadden. Maar veel leerlingen hebben nog geen laptop gezien. Bovendien zijn er scholen die voor een laptop een waarborg van 300 euro vragen aan kinderen die in armoede leven. Als over de technologische uitdagingen wordt nagedacht, moet daar rekening mee worden gehouden.

De scholen krijgen veel vrijheid om het deeltijds afstandsonderwijs zelf in te vullen. Veel scholen kiezen voor een wekelijks wisselend systeem, wat betekent dat leerlingen een week thuisblijven en een week naar school gaan. Er zijn ook scholen die dagelijks wisselen of die klassen opsplitsen. Vanwege die onduidelijkheid hebben de scholieren veel vragen. Ze zien het nut van die regels niet in.

Soulaymen El Bakouri beantwoordt de vraag over zijn ervaringen met mondmaskers. Het mondmasker is gedurende de hele schooldag verplicht, wat gepaard gaat met hoofdpijn en huiduitslag. De leerlingen zouden liefst zien dat het mondmasker niet meer wordt verplicht. Het voorstel van VSK komt erop neer dat het

mondmasker mag worden afgezet als voldoende afstand kan worden bewaard en als een lokaal voldoende kan worden verlucht. Het zou ook buiten niet meer verplicht moeten zijn, zodat de leerlingen voldoende buitenlucht binnenkrijgen.

Soulaymen El Bakouri stelt dat de scholieren niet willen dat de vakanties worden aangepast. De zomervakantie telt twee maanden.

Wat de zomervakantie betreft, meent *Margot Gebruers* dat het mogelijk is een compromis te vinden. Als de zomervakantie wordt ingekort, kan die tijd aan de herfst-, krokus- of paasvakantie worden toegevoegd. Zo blijft de oorspronkelijke hoeveelheid vakantie bewaard, maar wel beter verdeeld. Er is immers vaak wat leerachterstand.

Vervolgens beantwoordt *Rania Fahi* de vraag van Koen Daniëls over leerlingen die het afstandsonderwijs misbruiken om te slapen of iets anders te doen. Hoewel ze weet dat dit gebeurt, mag niemand hiervan uitgaan. Uitslapen kan ook positief zijn. Dit is overigens niet eigen aan het afstandsonderwijs. Het is gewoon wat gemakkelijker. Als een les niet boeiend is, is het ook tijdens het gewoon onderwijs mogelijk dat iemand niet aandachtig is. Het is belangrijk leerlingen vertrouwen te geven en te helpen met hun planning. Ze moeten thuis worden gestimuleerd om vol te houden en aandachtig te zijn. Nu wordt dat allemaal opgelegd en wordt de planning al gemaakt. Er moet meer vertrouwen zijn in het verstand en de zelfstandigheid van de scholieren.

Rania Fahi beantwoordt tevens de vraag van Jan Laeremans of leerkrachten de verloren tijd willen inhalen. Dit varieert sterk van leerkracht tot leerkracht en van vak tot vak. Flexibiliteit en aanpassingsvermogen zijn evenwel een troef van de leerlingen. Dit geldt ook voor leerkrachten, die veel vrije tijd spenderen aan het plannen van hun lessen. Ze hebben alles op korte tijd moeten bolwerken. Algemeen genomen gaat het goed, maar het kan gebeuren dat het tempo te hoog ligt. Soms vallen minder essentiële zaken, zoals verdiepingsoefeningen, spijtig genoeg weg. De basis blijft wel.

Rania Fahi vindt persoonlijk dat er tijdens de lessen te weinig aandacht aan contacttracing en de corona-app wordt geschonken. Veel scholieren weten niet hoe de app werkt en er wordt veel fake news over de app verspreid. De scholen moeten tijd maken om hun leerlingen te informeren.

Louis Notte wijst erop dat de scholieren nog niet zijn bevraagd over een inkorting van de zomervakantie. Aangezien VSK hierover verdeelde signalen heeft ontvangen, is nog geen concreet standpunt ingenomen.

VSK is een vast lid van het overleg en wordt telkens uitgenodigd, tenzij het besproken punt niet relevant is voor leerlingen. Er wordt zeker naar VSK geluisterd, wat een grote vooruitgang is.

Wat de heroriëntering betreft, wijst Louis Notte erop dat nog maar een trimester is doorlopen en dat de coronacrisis nog gaande is. Hij hoopt dat hier nog steeds rekening mee zal worden gehouden en dat leerlingen niet meteen zullen worden geheroriënteerd. Het is het doel van scholen leerlingen te laten slagen en niet leerlingen te vertellen dat ze moeten opgeven. De school moet met de leerling over een heroriëntering in dialoog treden en dat mag niet enkel in december 2020 gebeuren. Dat moet langer duren.

De vraag is gesteld welke activiteiten extra muros kunnen worden toegelaten na een overschakeling op code geel. De leerlingen moeten perspectief krijgen op leuke activiteiten die op een coronaveilige wijze op school plaatsvinden.

Tot slot is er nog de vraag of de informatie van de CLB's duidelijk is. De weg naar de hulpverlening wordt nog te vaak niet gevonden. Veel leerlingen weten niet wat er zoal bestaat. De scholen moeten hen hierin wegwijs maken en op een goede manier doorverwijzen. De scholen zouden ook een echt welbevindenbeleid moeten hebben.

Louis Notte is niet zeker of alle vragen zijn beantwoord. Wie VSK een mail stuurt, zal een schriftelijk antwoord ontvangen.

Aangezien zeer veel vragen zijn gesteld, kan *Koen Daniëls* begrijpen dat Rania Fahi zijn vraag over het onderzoek naar het afstandsonderwijs misschien wat te snel heeft moeten noteren. Sommige leerlingen zijn er blij mee en zijn in staat dat zelf te plannen. Er zijn echter leerlingen bij wie het niet lukt. Het afstandsonderwijs is hun ding niet, waardoor ze leerachterstand opbouwen. Voor sommigen is de verleiding te groot om ondertussen met iets anders bezig te zijn, waardoor ze de inhoud van de lessen missen. Zijn vraag was of VSK de scholieren hierover al heeft bevroegd. De vraag of iemand het afstandsonderwijs interessant vindt, is een andere vraag dan de vraag of iemand in staat is zelf een goede planning op te stellen en alle lessen aandachtig te volgen. Hij heeft op geen enkele manier geïnsinueerd dat hij de leerlingen niet vertrouwt. Hij baseert zich zelfs op wat leerlingen hem zelf hebben verteld. Het is hun eigen belang dat ze de lessen gestructureerd krijgen, dat er een planning is en dat hun aanwezigheid vereist is.

De *voorzitter* bedankt de sprekers van de Vlaamse Scholierenkoepel voor hun aanwezigheid, hun presentatie en hun antwoorden op de vele vragen.

4. Uiteenzetting door Stefan Grielens, algemeen directeur van Vrij CLB Netwerk, en Inge Van Trimpont, directeur permanente ondersteuningscel centra voor leerlingenbegeleiding GO!

4.1. Internettensamenwerkingscel

Stefan Grielens dankt de commissie voor de gelegenheid te vertellen hoe de CLB's deze periode hebben ervaren. Hij geeft de presentatie samen met Inge Van Trimpont. Ze werken al jaren samen in de internettensamenwerkingscel, een initiatief dat is genomen om voor een goede afstemming te zorgen. Er is voor de presentatie ook afstemming geweest met de OVSG en het POV.

Stefan Grielens brengt allereerst een aantal initiatieven onder de aandacht die in het verleden zijn genomen en die tijdens deze pandemie goed hebben geholpen om jongeren te blijven bereiken. Uit de presentatie van VSK is gebleken dat de CLB's daar blijvend aandacht aan moeten schenken.

Wat het onderwijskiezerplatform betreft, heeft Stefan Grielens opgelijst hoeveel mensen sinds de start van de pandemie en de lockdown zijn bereikt. De website onderwijskiezer.be heeft 1.331.924 unieke bezoekers gehad. Dat is een stijging met 7 procent ten opzichte van 2019. Het is bemoedigend dat jongeren de weg naar de website blijven vinden. Het aantal ingevulde keuzetesten is gedurende deze periode ongeveer gelijk gebleven. Het waren er 138.833 op een jaar tijd, wat ook een belangrijke prestatie is. Het aantal vragen dat op onderwijskiezer.be is gesteld, is tot 1002 gestegen. Dat is een kleine groep, want de meeste vragen worden door de CLB's zelf of op CLBch@t beantwoord. Stefan Grielens wil niet herhalen wat Dries Vandermeersch van het GO! CLB Brussel daarover tijdens een eerdere hoorzitting heeft gezegd, maar spreekt wel zijn appreciatie uit over alle CLB-medewerkers die zich blijven engageren om CLBch@t te blijven bemannen (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 536/6). Wat minder zichtbaar, maar toch belangrijk, is dat CLB's beschikken over een groep die aan protocollen voor diagnostiek werkt, namelijk PRODIA. Die mensen hebben adviezen kunnen geven over hoe

intelligentieonderzoeken met een mondkemper op moeten worden afgenomen en eenduidig moeten worden geïnterpreteerd. Veel vragen kunnen immers eenduidig worden beantwoord door goed samen te werken. Ook wat de inhoudelijke afstemming en de gelijke afspraken betreft, wordt samengewerkt.

Tijdens zijn gedeelte van de presentatie spreekt Stefan Grielens over de cijfers, over wat COVID-19 voor de werking van de CLB's betekent, over de manier waarop de CLB's zich hebben aangepast en over de digitalisering.

4.2. Situering

De CLB's hebben snel geschakeld. Zodra de lockdown is begonnen, hebben de CLB's ervoor gekozen open te blijven. Indien het echt nodig was, was het CLB ook fysiek bereikbaar. Zo hebben de CLB's ervoor gezorgd dat ze dicht bij de jongeren bleven staan.

Het is geen gemakkelijke periode geweest. In 2015 hebben de CLB's een kritisch auditrapport gekregen waarin de sector een duidelijk gebrek aan gelijkgerichtheid werd verweten. Deze crisis heeft aangetoond dat de CLB's de voorgaande vijf jaren hebben gebruikt om zichzelf opnieuw uit te vinden. De CLB's zijn nu in staat op een gelijkgerichte manier te werken. De CLB's zijn ook sterkere organisaties geworden die flexibel kunnen werken.

In het begin van september 2020 is de switch gemaakt van een organisatie waarin iedereen het gewend was tijdens wekdagen van 9.00 uur tot 17.00 uur te werken naar een organisatie die zeven dagen per week continu doorwerkt. Dat werk stopt niet om 20.00 uur, maar er zijn afspraken gemaakt met betrekking tot de vraag tot hoe laat een CLB mensen nog kan bellen met de mededeling dat ze vanwege een hoogrisicocontact in de klas de volgende dag niet op school mogen verschijnen. De centra hebben die opdracht zeer ernstig genomen en hebben het aangedurfd snel te schakelen.

De noodzaak van prioritering is in augustus 2020 duidelijk aangekaart. Om de opdracht met betrekking tot de profylaxe uit te voeren, moesten keuzes worden gemaakt. De contacttracing is voor de CLB's weliswaar een historische opdracht, maar de impact van deze pandemie is van een ongekennde grootte. Stefan Grielens heeft net voor de hoorzitting een rapport van de onderwijsinspectie ontvangen waarin staat dat de CLB's er desondanks ook in geslaagd zijn de vaccinatieopdracht voort te zetten en dat de aandacht voor kwetsbare leerlingen en hun gezinnen is gehandhaafd. Daar zijn de CLB's prioriteit aan blijven geven.

Stefan Grielens staat even stil bij de rol die de Vlaamse overheid, de internetten-samenwerkingscellen, de permanente ondersteuningscellen, de vakorganisaties en de onderwijskoepels hebben gespeeld om op korte termijn voor samenwerking te zorgen. Vanuit een gezamenlijk engagement is nagegaan hoe de scholen veilig open konden blijven. Uit een recent nieuwsbericht blijkt dat de heropening van de scholen geen negatief effect op het aantal besmettingen heeft gehad.

4.3. Analyse: schakeling CLB's

In maart 2020 heeft de lockdown voor een enorme stijging van het aantal aan een CLB gemelde verontrustende situaties gezorgd. In maart en april 2020 zijn er 7382 interventies geweest met betrekking tot verontrusting, wat betekent dat het CLB in het leerlingendossier heeft aangegeven ongerust te zijn over de thuissituatie. Dat zijn meer interventies dan in het volledig schooljaar 2018-2019. In diezelfde periode zijn er 11.729 interventies geweest met betrekking tot problemen thuis. Dat is een toename met 27 procent in vergelijking met dezelfde periode in 2019. Er waren meer dan tweemaal zo veel interventies vanwege interactieproblemen in

het gezin. Het aantal vragen over financieel-materiële problemen is toegenomen. Het aantal oproepen aan de CLBch@t is enorm toegenomen. Deels heeft dit te maken met de onmiddellijke keuze om het aantal chatoperatoren gevoelig uit te breiden. Die CLB-medewerkers doen dat vrijwillig. Het aantal uren waarop CLBch@t bereikbaar is, is eveneens uitgebreid.

In mei 2020 zijn de scholen heropgestart en hebben de CLB's de prioriteit gegeven aan de ondersteuning van de scholen, onder meer met betrekking tot de juiste toepassing van de draaiboeken, en aan de ongerustheid van leerlingen, ouders en scholen. De CLB's hebben geprobeerd duidelijk te maken dat het veilig was naar school te gaan. Tegelijkertijd zijn de vaccinaties meteen weer van start gegaan, in het bijzonder het vaccin tegen mazelen, en is aandacht aan kwetsbare kinderen besteed. Mei 2020 was voor de CLB's ook de start van de contacttracing, wat toen nog redelijk onder controle was.

Tussen september en november 2020 zijn de CLB's uitgedaagd door zaken waar de CLB's zelf weinig impact op hadden. Zo zijn er vier aanpassingen van de teststrategie geweest. Zodra de teststrategie wordt aangepast, krijgen de CLB's veel vragen, bijvoorbeeld van mensen die de dag voordien in quarantaine moesten gaan, en zich afvragen of ze opnieuw mogen worden getest.

4.4. Contacttracing

Vanaf oktober 2020 is het aantal besmettingen exponentieel gestegen. De CLB's hebben toen ook vaak moeten schakelen. In het begin hebben een aantal CLB's eraan gedacht die contacttracing tijdens overuren te laten uitvoeren, maar alle CLB's hebben snel de keuze moeten maken om teams exclusief die opdracht te geven, zodat die mensen de kans kregen om te kunnen recupereren. Er is goed samengewerkt met de vakorganisaties om een gezamenlijke boodschap te brengen over hoe de CLB's die opdracht kunnen uitvoeren zonder de eigen mensen te vergeten.

De grafiek op slide 7 toont het aantal besmettingen in de voorbije periode op basis van een veertiendaagse evolutie. De huidige situatie is vergelijkbaar met het begin van het schooljaar 2020-2021. De keuze om heel de samenleving even 'on hold' te zetten, is duidelijk in de cijfers te zien. Tegelijkertijd is er vanaf oktober 2020 een serieuze stijging geweest. Op 26 oktober 2020, de absolute piek, is het veertiendaags gemiddelde ongeveer 6000 besmettingen. Die dag waren er 704 besmettingen in de scholen. Gedurende de hele periode zijn 4863 leerkrachten en 71.749 leerlingen in quarantaine geplaatst. Dit betekent dat de medewerkers van de CLB's minstens 76.000 telefoongesprekken hebben gevoerd om mensen de vervelende mededeling te geven dat ze in quarantaine moesten. Wat daar nog moet worden bijgeteld, zijn de telefoontjes van mensen die ongerust zijn of om andere coronagerelateerde redenen om hulp vragen.

4.5. Redenen testafname

De evolutie van de redenen om te testen is per week samengebracht op slide 8. Van week 41 tot en met week 43 is de belangrijkste reden een nauw contact met een gezinslid. In week 44 is dit veranderd en worden met COVID-19 compatibele klachten de belangrijkste oorzaak. Dat is logisch, want in die week is de beslissing genomen om enkel nog symptomatische mensen te testen. Het nauw contact met leerlingen op school is een minder belangrijke reden dan het nauw contact met gezinsleden en een veel minder belangrijke reden dan met COVID-19 compatibele klachten. In het begin lagen de nauwe contacten buiten het gezin en de school en de nauwe contacten op school nog ongeveer gelijk. De overige redenen waarom mensen zijn getest, komen minder frequent voor. In elk geval kan Stefan Grielens

stellen dat de situatie in de scholen nog relatief veilig is omdat de maatregelen goed worden toegepast.

4.6. Secundaire gevallen

Secundaire gevallen zijn de leerlingen die na een hoogrisicocontact in quarantaine zijn geplaatst en van wie nadien een besmetting is gemeld. Deze personen kunnen enkel in de database worden opgenomen nadat de besmetting is gemeld. Zo hebben de CLB's 549 meldingen gekregen in verband met besmette leerlingen die zijn gekoppeld aan de besmetting van een leerling op school. Er is dan mogelijk sprake van een clusterbesmetting. Die 549 meldingen vallen uiteen in 387 leerlingen met een contact met een andere leerling, 82 leerlingen met een vermoedelijk contact met een docent en verder nog wat besmettingsoorzaken die vermoedelijk elders te vinden zijn. Aangezien in die periode een contact op school de vermoedelijke oorzaak van 8885 besmettingen is, valt dat al bij al nog mee. De genomen maatregelen zorgen ervoor dat het onderwijs op school veilig kan worden georganiseerd.

4.7. Analyse: digitalisering en LARS

Vervolgens overloopt Stefan Grielens wat de CLB's momenteel doen. Hij geeft toe dat het allemaal lang heeft geduurd, maar met verdere automatisering vallen enorme winsten te boeken.

Momenteel belt het contactcenter het CLB om een individuele besmetting door te geven. Gezien het aantal besmettingen, ontvangen de CLB's hierdoor duizenden oproepen, vaak in verband met dossiers die al lang zijn geopend, want 95 procent van de besmettingen wordt rechtstreeks door de school, de ouders of de huisarts doorgegeven. De melding door het contactcenter achteraf doet op dat ogenblik niet veel meer ter zake. De CLB's werken momenteel volop aan een koppeling van LARS en de Vlaamse zorgatlas. Op die manier kunnen meldingen van besmettingen automatisch toekomen en zijn die telefoongesprekken niet langer nodig.

Een ander project waar de CLB's volop aan werken, betreft de testcodes. Ten gevolge van de nieuwe teststrategie worden asymptomatische personen opnieuw getest. Om opnieuw te kunnen worden getest, moeten ze in een sms een testcode ontvangen. Het is de bedoeling die testcodes in LARS aan te maken. Spijtig genoeg, duurt het wel lang om die link te leggen. Minister Ben Weyts heeft er bij federaal minister Frank Vandenbroucke op moeten aandringen voor die koppeling te zorgen, maar nu zit het project wel in een versnelling. Stefan Grielens hoopt dat de koppeling tegen 30 november 2020 in orde zal zijn.

De snelsten zullen in de toekomst nog een uitdaging vormen. De CLB's werken momenteel uit hoe dit met betrekking tot de leerkrachten in kaart kan worden gebracht. De verhoopde samenwerking met de arbeidsgeneeskundige diensten lukt helaas moeilijk. Om het aantal besmettingen bij leerkrachten goed te kunnen rapporteren, zullen de CLB's dat zelf moeten optekenen.

4.8. Analyse CLB en impact op leerlingen

Inge Van Trimpont licht toe wat dit allemaal betekent voor de dienstverlening van de CLB's ten aanzien van de leerlingen. Als internettensamenwerkingscel is de permanente ondersteuningscel voor de CLB's van het GO! blij dat het openhouden van de scholen een van de beleidsprioriteiten van de Vlaamse Regering is.

Vanuit preventief oogpunt is dit cruciaal voor de jongeren. De keuze van de Vlaamse Regering wordt overigens ondersteund door het rapport van de WHO over scholen in coronatijden, dat de door de CLB's verzamelde cijfergegevens bevestigt.

Voor de CLB's is preventie een fundamentele opdracht. De CLB's vormen een complementaire partner van de scholen om het onderwijs zo veilig mogelijk te laten plaatsvinden. In het rapport omschrijft de WHO welke impact gesloten scholen tijdens een lockdown op verschillende vlakken op leerlingen hebben. Dat ze niet naar school kunnen gaan, heeft gevolgen voor hun gelijke kansen, hun schoolloopbaan, hun gezondheid en hun ontwikkeling.

De bezorgdheid om de leerachterstand is terecht, maar het verlies van leermotivatie is een ander belangrijk aspect en leidt op langere termijn tot schooluitval. Wat de mentale gezondheid betreft, wordt wereldwijd een toename van het risico op alle vormen van misbruik, mishandeling en geweld waargenomen. De gegevens van CLBch@t en andere kanalen van de CLB's tonen eveneens een toename van het aantal vragen over problematische opvoedingssituaties tijdens de lockdown. Het onderwijs levert belangrijke dienstverlening, zoals schoolmaaltijden. De CLB's zorgen onder meer voor vaccinaties en voor ondersteuning en begeleiding met betrekking tot geestelijke en fysieke gezondheid. Dit valt allemaal weg en de ouders moeten hun werk en de onderwijstaken voor hun kinderen combineren. Dit leidt op zijn beurt tot stressvolle gezinssituaties. Het wegvallen van de dagelijkse routine en het contact met leeftijdsgenoten leidt ertoe dat kinderen angsten ontwikkelen of vereenzamen. Uit de vele gesprekken op CLBch@t blijkt dat kinderen ook veel vragen hebben over hun schoolloopbaan en over hun perspectieven in het latere leven. De WHO benadrukt dat de door de sluiting van de scholen veroorzaakte schade alle jongeren treft, maar in het bijzonder jongeren die vanwege beperkingen, chronische ziekte of een migratie- of vluchtelingenachtergrond kwetsbaar zijn.

4.9. Contacttracing door CLB

Op basis van hun missie en hun reguliere opdrachten zijn de CLB's de bevoorrechte partner van de scholen om alle ontwikkelingsaspecten van leerlingen op een integrale wijze te ondersteunen. Deze opdrachten zijn tijdens de lockdown nagenoeg stilgevallen en staan sterk onder druk door de opdrachten in verband met de contacttracing en de sneltesten. De CLB's doen, samen met de scholen, evenwel hun uiterste best om de impact van de pandemie op de leerlingen te milderen.

Bij de start van het schooljaar 2020-2021 hebben de CLB's zich georganiseerd om het contactonderzoek zorgvuldig te kunnen uitvoeren. Door de nabijheid bij de scholen kunnen ze snel inspelen op meldingen van de besmetting van een leerling of een personeelslid. Vaak moet niet op de melding door het contactcenter worden gewacht. Door de contextuele benadering kan ook worden vermeden dat leerlingen of personeelsleden te snel of ten onrechte in quarantaine worden geplaatst. LARS laat een zorgvuldige registratie en monitoring toe, waardoor de CLB's de evolutie van de pandemie in de scholen in het oog kunnen houden. Deze cijfers worden tweewekelijks gepubliceerd en vormen een belangrijke informatiebron voor de virologen.

Het contactonderzoek stelt de CLB's voor uitdagingen, zoals de vrijwaring van de reguliere opdrachten en het voortdurend schakelen in functie van nieuwe teststrategieën en quarantaineregels. De contacttracing blijft niet beperkt tot de vragen, maar vergt ook overleg en afstemming met de actoren in de welzijnssector, de arbeidsgeneeskundigen en de lokale, regionale en federale verantwoordelijken voor het digitaal beleid. Daarnaast worden de CLB's dagelijks vaak gebeld door bezorgde ouders en scholen die met hun coronagerelateerde vragen nergens anders terecht kunnen. Aangezien de contacttracing 's avonds en in het weekend doorloopt, worden in de meeste CLB's niet enkel de medische ploeg, maar ook de andere teams ingeschakeld.

4.10. Anticiperen op uitdagingen

De internettensamenwerkingscel heeft hierop geanticipeerd door tijdens de zomer van 2020, in overleg met het Departement Onderwijs en Vorming en met het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, een op wetenschappelijke inzichten gebaseerd prioritair plan van aanpak op te stellen. De garantie van de vaccinaties staat hierbij op de eerste plaats.

Uit het inspectierapport blijkt dat de CLB's erin slagen deze opdracht te vrijwaren. Er mogen geen breuken in de vaccinatieketen ontstaan. Verder wordt ernaar gestreefd de consulten voor de eerste kleuterklas en het derde jaar van het secundair onderwijs maximaal te laten plaatsvinden. Het gaat immers om belangrijke scharniermomenten met betrekking tot de nood aan opvoedingsondersteuning en de vele vragen waarop jongeren op de drempel van volwassenheid een antwoord zoeken. Naast een aantal parameters die de lichamelijke ontwikkeling evalueren, zijn de contactmomenten belangrijk om risicofactoren en -contexten voor de geestelijke gezondheid te detecteren. De CLB's besteden veel aandacht aan kwetsbare leerlingen, want hun schoolloopbaan kan worden bedreigd.

4.11. Taakbelasting CLB's

Net voor de herfstvakantie van 2020 lag de werkdruk ten gevolge van de contacttracing in sommige CLB's zo hoog dat de systematische contactmomenten moesten worden stopgezet. De contacttracing zal tot gevolg hebben dat het normale ritme, met driejaarlijkse contactmomenten, niet voor alle kinderen wordt aangehouden. Dit zal verschuiven naar een contactmoment om de vijf tot zes jaar. Op basis van de tijdsbesteding is de taakbelasting voor de CLB's tussen 1 september 2020 en 8 november 2020 berekend. Het is een lineaire berekening, maar Inge Van Trimpont schat dat in elk CLB ongeveer dertig vte aan alle aspecten van de contacttracing hebben gewerkt. De Vlaamse Regering heeft 11,3 miljoen euro geïnvesteerd, wat neerkomt op vier vte per CLB. De cijfers liggen natuurlijk anders voor elk CLB.

4.12. Impact weggevallen opdrachten op leerlingen

Voor de leerlingen kunnen hiaten in de systematische contactmomenten ontstaan. Het meest sprekende is dat de oog- of gehoorproblemen eventueel niet tijdig worden opgemerkt, wat problematisch kan zijn voor het functioneren op school. Verder komen ook de opvolging van jongeren met een spijbelproblematiek, de tijdige diagnose van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en de toeleiding naar de jeugdhulp in het gedrang. Gezien de impact van de contacttracing op korte en langere termijn, is het belangrijk te monitoren waar hiaten zijn ontstaan en wat dat voor de gezonde ontwikkeling van de leerlingen betekent. Om doordachte keuzes te maken, moet het beleid immers op cijfers worden gebaseerd. Om gericht te kunnen remediëren en preventief op te treden, is het belangrijk parameters als de schooluitval vanwege problematische afwezigheid, gezondheidsredenen of moeilijke thuissituaties op te volgen.

4.13. Belang van preventieve werking

Het nut van preventie is zelden onmiddellijk zichtbaar. De effecten zijn vooral op langere termijn voelbaar, maar een effectieve preventieve strategie levert een samenleving zeker belangrijke winsten op, zowel op economisch vlak als met betrekking tot de gezondheid van het individu. Het rendeert in preventie te investeren. In Nederland bespaart de systematische opsporing van aangeboren staar de maatschappij jaarlijks 103 miljoen euro. De druk die de contacttracing op de CLB's heeft geplaatst, betekent ook dat sommige opdrachten niet zijn uitgesteld maar afgesteld. Bepaalde zaken moeten op een bepaalde leeftijd gebeuren. Zodra de

leerlingen ouder zijn, kan dat niet meer worden ingehaald. Een voorbeeld is de detectie van oogaandoeningen voor de leeftijd van 6 jaar.

4.14. Beleidsconclusies en -aanbevelingen

Hoewel er geen enkele buffer is om een crisis op te vangen, hebben de CLB's toch snel geschakeld. De CLB's sukkelen al jaren met een structureel omkaderingstekort. De stijging van de leerlingenaantallen in de voorgaande twintig jaar zijn niet gevolgd door een uitbreiding van de omkadering. Inge Van Trimpont vindt het belangrijk dat er in de toekomst een omkadering komt die op de leerlingenaantallen is afgestemd. Het doorbreken van de gesloten enveloppe is een belangrijke factor, maar de omkadering moet ook rekening houden met de verschillende noden van de leerlingen. Eerder hebben de vertegenwoordigers van VSK naar het belang van maatschappelijk werkers en schoolpsychologen verwezen. Indien de CLB's beter zouden zijn omkaderd, zouden ze nog meer in de nabijheid van de scholen kunnen werken. Als op basis van maatschappelijke noden nieuwe opdrachten worden toegewezen, moet ook proactief worden nagedacht over de vertaling in omkadering en financiële middelen.

De CLB's werken in sterke mate aan een digitaal beleid en zouden graag online-hulpverlening aanbieden. Er is dan ook nood aan een structureel en strategisch IT-beleid, maar de CLB's krijgen geen werkingsmiddelen voor IT. Om dit beleid op langere termijn te ontwikkelen, is er nood aan een IT-budget. De databanken van de CLB's zouden gemakkelijk kunnen aansluiten op bestaande relevante databanken. Inge Van Trimpont vindt dat de Vlaamse overheid op dit vlak een rol te spelen heeft.

De CLB's sukkelen al jaren met een tekort aan artsen en verpleegkundigen. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat een job in een CLB aantrekkelijk is. Een belangrijke factor hiervoor is de mogelijkheid voor zijinstromers om hun anciënniteit mee te nemen.

De CLB's zouden veel efficiëntiewinst kunnen halen uit een goede samenwerking met de welzijnssector. Indien er een goede afstemming is, kunnen de CLB's hun eigen rol vervullen en kunnen de betrokkenen in de welzijnssector de jeugdhulp op zich nemen.

4.15. Afsluitend

Tot slot uit Inge Van Trimpont haar appreciatie voor de ondersteuning door het Departement Onderwijs en Vorming en voor het structureel overleg met de minister, de onderwijsverstrekkers en de sociale partners. Ze heeft ook veel bewondering voor de inspanningen en de engagementen van de CLB's, de scholen, de internaten en de leerlingen.

5. Vragen van de leden

5.1. Vragen van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe, zelf een voormalig schooldirecteur, bedankt beide sprekers voor hun toelichting. Hij heeft gemerkt dat het personeel van de CLB's al voor de coronacrisis op verschillende vlakken zwaar werd overbevraagd. Er is te weinig personeel voor de noden van de scholen en zeker voor de individuele noden van de kinderen. De scholen doen ook steeds meer een beroep op het CLB.

In maart en april 2020 hebben de CLB's de scholen ondersteund tijdens de preteaching en de overgang naar het afstandsonderwijs. Steve Vandenberghe vraagt

beide sprekers of ze nog tips hebben over manieren waarop het beleid hier in de toekomst nog beter op kan inspelen. Deze crisis zal immers nog maanden duren.

Zijn volgende vraag betreft de middelen. In september 2020 is 1 miljoen euro toegekend voor bijkomende CLB-medewerkers. In november 2020 is 10 miljoen euro voor bijkomende ondersteuning toegekend, waardoor elk CLB vier vte meer in dienst kan nemen. Er is ook een bijkomend budget voor een beter dataregistratiesysteem. Dat is al een mooie inspanning, maar de vraag is of het genoeg is.

De organisatie van de contacttracing voor de scholen levert een enorme werklast op, waardoor de CLB's hun normale werking niet kunnen voortzetten. Op korte termijn kunnen in functie van deze crisis inspanningen worden geleverd, maar de vraag is wat er zal gebeuren indien deze crisis nog maandenlang aansleept. Steve Vandenberghe vraagt hoe de CLB's de werklast sinds het begin van het schooljaar 2020-2021 hebben ervaren, maar ook hoe haalbaar het is de werking met al die bijkomende taken in de toekomst voort te zetten. Niemand kan iets aan deze coronacrisis doen, maar ook voor deze crisis waren de noden al groot.

Wat de financiële middelen voor de contacttracing betreft, vraagt Steve Vandenberghe of de CLB's voldoende logistieke ondersteuning van het Departement Onderwijs en Vorming hebben gekregen om alles goed voor te bereiden. Dit was voor de CLB's immers ook nieuw. Hij vraagt beide sprekers ook welke ondersteuning van het kabinet ze in de toekomst nog verwachten.

5.2. Vragen van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels bedankt beide sprekers voor hun toelichting. De organisatie is een internettensamenwerkingscel, wat betekent dat met betrekking tot LARS, de onderwijskiezer, CLBch@t en dergelijke, over de netten heen wordt gewerkt. Er is inhoudelijke afstemming en er zijn gelijkgerichte afspraken met betrekking tot het M-decreet.

Ze vraagt hoe ver de CLB's nog van volledige netoverschrijdende samenwerking staan. Momenteel wordt aan een decreet betreffende de leersteun gewerkt. Kathleen Krekels vraagt wat een eerste belangrijke stap zou kunnen zijn om de CLB's nog meer netoverschrijdend te laten werken.

De CLB's hebben zich blijkbaar als sterke organisaties heruitgevonden. Ze werken nu elke dag continu, vooral aan de contacttracing. Dit is een tijdelijke crisissituatie, maar die flexibiliteit wordt, onder meer voor avondwerk, eigenlijk al langer van de CLB's gevraagd. Hoe zien beide sprekers dat in de toekomst gebeuren? Zal die flexibiliteit er ook met betrekking tot de andere taken komen, en wat moet de Vlaamse overheid doen om dit haalbaar te maken?

De scholen zijn in mei 2020 weer gestart. Kathleen Krekels vraagt in welke mate de CLB's proactief of reactief hebben gewerkt. Misschien hebben de CLB's de scholen al in mei 2020 proactief gecontacteerd en misschien hebben de CLB's vraaggestuurd gewerkt.

Tijdens eerdere hoorzittingen hebben vertegenwoordigers van CLB's in Brussel en Antwerpen toegelicht hoe de contacttracing en de andere kerntaken werden verdeeld (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 536/6 en 7). In Brussel is bijna iedereen voor de contacttracing ingezet. De andere kerntaken zijn niet verwaarloosd, maar op een heel laag pitje gezet. In Antwerpen is een andere aanpak gebruikt om het evenwicht te bewaren. Er is echter een grote impact op de reguliere opdrachten en er is een tekort aan handen om de gevolgen op lange en korte termijn zo veel mogelijk te beperken. De CLB's focussen zich op de kwetsbare leerlingen, wat op zich goed is, maar de vraag is dan hoeveel leerlingen uit de boot vallen en hoe

nefast de impact op hen is. Het is belangrijk te monitoren. Kathleen Krekels vraagt hoe de CLB's concreet monitoren, hoe de zaken die nu wat worden gelost op termijn zullen worden opgevangen en welke concrete beleidskeuzes de CLB's moeten maken. Er zijn wel aanbevelingen voor de toekomst, maar de vraag is ook hoe de organisaties ervoor zullen zorgen dat zo veel mogelijk taken nu op een goede manier worden uitgevoerd. Als opdrachten worden afgesteld, is de vraag natuurlijk welke opdrachten dat zijn.

Er is blijkbaar ook sprake van een verlies aan leermotivatie. Kathleen Krekels wil weten in welke mate en om welke redenen dit meer dan voor de coronacrisis het geval is. Zo kan het gaan om het afstandsonderwijs, om de thuissituatie of om digitale beperkingen. Er wordt gevraagd om een verhoging van het IT-budget, maar de minister heeft al een enorme inspanning geleverd en het IT-budget voor het onderwijs is vertienvoudigd. Ze vraagt zich af of de CLB's daarin zijn opgenomen. Het is mogelijk dat voorlopig in niets meer is voorzien en het is mogelijk dat het gewoon nog niet genoeg is. Ze vraagt om wat verduidelijking op dat vlak.

5.3. Vragen van Jan Laeremans

Jan Laeremans bedankt beide sprekers voor het goede overzicht dat ze hebben gegeven. Dat er vier medewerkers bij komen, is natuurlijk een gemiddelde. In Brussel, bijvoorbeeld, hebben ze er nog meer nodig. Op basis van de totale werklast is er eigenlijk nood aan meer dan het dubbele, zeker als er nog een derde golf zou komen. Hij vraagt of het een goede voorbereiding zou zijn een reserveteam voor de contacttracing samen te stellen. Het gaat dan natuurlijk niet om medische handelingen, maar veel mensen zitten werkloos thuis omdat ze niet mogen werken. Een gedeelte van hen is, na een kleine omscholing, misschien bereid om als contacttracering te worden ingezet. Zonder hen kan de gewone werking weer in het gedrang komen. Hij denkt onder meer aan de mensen in de cultuursector die, als ze hiervoor uiteraard wat worden betaald, perfect kunnen worden opgeleid om de CLB's bij te staan. De artsen zijn schaars en de gezondheidswerkers in de ziekenhuizen krijgen loonopslag. Bovendien mogen zijinstromers hun anciënniteit niet meenemen. De vraag is of dat allemaal haalbaar is.

Jan Laeremans vraagt zich eveneens af of een aantal leerlingen en ouders ten gevolge van taalbarrières moeilijk te bereiken zijn en hoe de CLB's dat oplossen.

Hij vraagt tevens hoe de communicatie tussen de directies, die mogelijke besmettingen waarnemen, de huisartsen, die de testen afnemen, en de CLB's is verlopen. Misschien zijn er op dat vlak nog problemen.

De minister heeft een proefproject met een aparte tracingstrategie aangekondigd. Hiervoor zouden onder meer mensen van het Rode Kruis worden ingezet. Jan Laeremans vraagt of dat volgens de CLB's een haalbare proefopstelling is.

De cijfergegevens worden momenteel tweewekelijks vrijgegeven. Jan Laeremans zou die cijfers liever sneller krijgen, want dat zou de Vlaamse overheid toelaten korter op de bal te spelen en gemakkelijker de effecten van een vakantieweek te zien. Dat het aantal secundaire besmettingen slechts 6 procent bedraagt, vind hij relevant. Hij vraagt of het niet beter zou zijn die cijfers door te geven in plaats van het totale aantal besmettingen en quarantaines. Zo zou iedereen kunnen zien hoeveel mensen op school door leerlingen of personeelsleden worden besmet.

5.4. Vragen van Loes Vandromme

Loes Vandromme bedankt beide sprekers voor hun toelichting. Haar fractie heeft altijd sterk in de CLB's geloofd. Ze wil een aantal specifieke vragen stellen over de werking, die duidelijk aantoont dat een CLB een complementaire preventieve

functie heeft op het kruispunt tussen Onderwijs en Welzijn. Het is een goede zaak dat het inspectieverslag bevestigt wat de CLB's zelf aanvoelen. Het blijft belangrijk gegevens te verzamelen, maar het is ook belangrijk over de preventieve werking na te denken. De economische impact van preventie is al sterk benadrukt. Indien die taken niet volledig worden uitgevoerd, zal de samenleving later het gelag betalen.

Loes Vandromme legt de link tussen het gezondheidsbeleid op school en de impact van het medisch onderzoek en de gezonde maaltijden. De medewerkers van het CLB geven scholen vaak advies over de uitvoering van het zorg- en preventiebeleid. De vraag is hoe de CLB's die taak de voorgaande maanden hebben kunnen uitvoeren en wat de CLB's uit de coronacrisis hebben geleerd om die taak eventueel op een andere manier in te vullen. De scholen moeten hier dan wel voor openstaan. Het CLB heeft adviezen over COVID-19 gegeven, maar misschien zijn er mogelijkheden om de expertise inzake het zorgbeleid ook meer ter beschikking van de schoolbesturen te stellen. Dat is een en-enverhaal. Alle experten moeten de kans krijgen de scholen te versterken. Het gaat om beweging of voeding.

De scholieren hebben zelf vragen over de impact van de coronacrisis op hun schoolloopbaan gesteld. Het gaat niet enkel om eerlijke examens en juiste beoordelingen. De leerlingen moeten ook de correcte schoolloopbaanbegeleiding kunnen krijgen. Het is belangrijk niet enkel de afgenomen toetsen, maar ook de leerling te kennen en een gesprek te voeren. Loes Vandromme vraagt hoe dit de voorgaande maanden is verlopen en wat hieruit kan worden geleerd. Zeker nu over de eindtermen en de verdere uitrol van de hervorming van het secundair onderwijs wordt gediscussieerd, is het belang hiervan cruciaal.

Wat het psychosociaal functioneren betreft, is het belangrijk de kwetsbare doelgroepen te bereiken. Loes Vandromme vraagt zich af of de CLB's een specifieke strategie hanteren om de meest kwetsbare leerlingen te bereiken. Er is voorzien in meer middelen voor CLBch@t, maar de vraag is welke nood aan een structurele verankering er in de toekomst is.

Het auditrapport heeft aangetoond dat aan de gelijkgerichtheid moest worden gewerkt. De CLB's hebben al heel wat stappen gezet, maar Loes Vandromme vraagt of er ook gelijkgerichtheid is met betrekking tot de flexibiliteit, waardoor in heel Vlaanderen hetzelfde aanbod zou gelden. Ze weet niet of er een verschil is tussen de grotere steden en de plattelandsgebieden, waar het aanbod van de welzijnsorganisaties sowieso beperkter is. De vraag is of de CLB's overal de verwachtingen kunnen inlossen.

De CLB's werken nabij de scholen. Loes Vandromme wil de link leggen met de vraag hoe de CLB's hun andere opdrachten, de vertegenwoordiging in de Huizen van het Kind en de relatie met de lokale besturen in coronatijden hebben ervaren en wat iedereen hieruit kan leren.

Tot slot heeft Loes Vandromme nog een vraag over het personeelsbeleid van de CLB's. Er is veel flexibiliteit aan de dag gelegd, maar er is ook bezorgdheid om de draag- en veerkracht van het personeel. Ze vraagt hoe de CLB's hun mensen blijven motiveren. Er zijn nu meer middelen, maar er is op allerlei vlakken veel nood aan zorgpersoneel, zowel artsen als mensen met andere profielen. Ze vraagt beide sprekers welke aanbevelingen ze hebben om de mensen die de CLB's nodig hebben warm te maken om bij een CLB te komen werken.

5.5. Vragen van Johan Danen

Johan Danen stelt vast dat de profylaxe van besmettelijke aandoeningen een van de belangrijkste opdrachten van de CLB's is. De CLB's waren op voorhand

natuurlijk voorbereid, want er zijn allerlei besmettingen die af en toe rondgaan. Het gaat dan wel om uitbraken die beter in de hand kunnen worden gehouden. Nu is dit een gigantische uitdaging geworden en iedereen heeft alle zeilen bijgezet.

Johan Danen kan zich voorstellen dat de CLB's af en toe te maken krijgen met leerlingen, ouders of scholen die minder goed willen meewerken, complotdenkers en antivaxers. Hij vraagt hoe de CLB's hiermee omgaan.

De CLB's hebben altijd al kwetsbare leerlingen begeleid. Een van de kenmerken van kwetsbare leerlingen en hun ouders is dat ze wel eens onder de radar blijven. Soms zijn ze om allerlei redenen beschaamd om hiermee naar buiten te komen. De vraag is hoe de CLB's contact met die mensen leggen. Hij gaat ervan uit dat een probleem niet na een interventie is opgelost. Gezien de grote aantallen, vraagt Johan Danen of de CLB's die mensen kunnen opvolgen of doorverwijzen.

Aangezien de CLB's veel taken hebben, vraagt Johan Danen of het een optie is bepaalde zaken aan andere zorgverstrekkers uit te besteden. Hij denkt dan aan het beleidsdomein Welzijn. Dat betekent niet dat hij hiervoor gewonnen is, maar het zou de druk wel af en toe kunnen verlichten. Hij vraagt of de CLB's hier ideeën over hebben. Het is natuurlijk mogelijk dat ze alles liever zelf in de hand houden, wat ook een verdedigbare optie is.

Johan Danen is blij dat de CLB's goed hebben kunnen samenwerken met de minister en met andere entiteiten in de beleidsdomeinen Onderwijs en Welzijn. Hij vraagt of de CLB's altijd advies verstrekken als de minister met zijn onderwijsclub over de COVID-19-maatregelen vergadert.

De laatste vraag van Johan Danen betreft het welzijn van de medewerkers. Er wordt veel gesproken over het welzijn van leerkrachten, directies en leerlingen, maar andere groepen worden wel eens vergeten. Hij vraagt beide sprekers of ze hier zicht op hebben en welke maatregelen ze proberen te nemen als er problemen zijn.

5.6. Vragen van Kim De Witte

Alvorens zijn drie concrete vragen te stellen, neemt *Kim De Witte* zijn hoed af voor het harde werk, de lange dagen en de snelle aanpassing aan de realiteit. Zijn eigen moeder heeft jarenlang voor een CLB gewerkt en hij herkent de verhalen. Het is belangrijk dat de omkadering niet meegroeit met de leerlingenaantallen.

Zijn eerste vraag betreft het kerntakendebat en het aantal personeelsleden. Een CLB heeft veel medische taken en taken in verband met het psychosociaal welzijn. De vraag is of de bijkomende krachten waarvoor de minister een budget heeft beloofd, zullen volstaan. Hij vraagt of dit de druk op korte termijn zal verlichten en welke eventuele andere maatregelen op korte en langere termijn nog nodig zijn.

Zijn tweede vraag betreft de contacttracing. In andere landen blijkt dat het belangrijk is het virus op een laag peil te houden. Hij vraagt wat de CLB's concreet verwachten aan het einde van de tweede golf om te vermijden dat de situatie in de toekomst weer ontspoot.

Zijn derde vraag betreft de materiële en financiële problemen van leerlingen. In veel gezinnen worden meer problemen vastgesteld, maar Kim De Witte vraagt hoe de CLB's dat merken. Hij stelt vast dat de armoede in Limburg groeit. Dat is een structureel probleem dat in het onderwijs andere problemen veroorzaakt. Het zou het debat vooruithelpen te horen welke structurele maatregelen of specifieke ondersteuning er volgens de CLB's moet komen.

5.7. Vragen van Roosmarijn Beckers

Roosmarijn Beckers wil de woorden van Jan Laeremans over een aparte contacttracing en teststrategie corrigeren, want er is nu natuurlijk al een contacttracing. Ze heeft ook een vraag over de inzet van gemeente hulpverlening. De Vlaamse Regering heeft de sector van de CLB's voor de periode tussen 1 mei en 31 augustus 2021 een projectsubsidie van 82.500 euro toegekend. CLBch@t heeft een groot bereik en ontvangt veel vragen. De vraag is of dit bijkomende bedrag volstaat om doortastend en outreachend te werken, en of dat ook nog op andere communicatietools moet worden ingezet.

5.8. Vragen van Jo Brouns

Zoals hij tijdens eerdere hoorzittingen al heeft gesteld, vindt *Jo Brouns* dat de pandemie voor hem, als burgemeester, een aantal positieve effecten heeft gehad. Hij heeft mensen en organisaties leren kennen waar hij voordien geen contact mee had. Hij heeft het CLB leren kennen als een hardwerkende en wendbare organisatie.

Zijn eerste vraag betreft de samenwerking. De eerstelijnszones zijn naar een hogere versnelling geschakeld en hebben COVID-19-teams opgericht. De vraag is of de CLB's overal systematisch aan de werking van de eerstelijnszone zijn toegevoegd. Hij denkt dan concreet aan de procedure voor de gedeeltelijke of volledige sluiting van scholen. Hij vraagt beide sprekers welke ervaringen ze hiermee hebben.

Zijn tweede vraag betreft de contactopsporing. Er zijn drie niveaus en het is goed naar een optimalisatie te streven, want door de data te koppelen, kan efficiëntiewinst worden geboekt. Zijn eigen ervaring is dat nooit te veel kan worden gebeld, maar dat leidt wel tot frustraties langs beide kanten. Een koppeling tussen LARS en de Vlaamse zorgatlas is noodzakelijk.

Zijn derde vraag betreft de Vlaamse field agents. Jo Brouns vraagt of de CLB's hiermee hebben samengewerkt voor de contactopsporing tijdens een clusteruitbraak. Als in een bedrijf een uitbraak wordt vastgesteld, is het belangrijk die field agents in te zetten om de bronnen te zoeken. Hij vraagt welke ervaringen de CLB's op dit vlak hebben.

Zijn vierde vraag betreft de teststrategie. Hij vraagt wat volgens de CLB's eigenlijk de beste teststrategie is.

Zijn vijfde vraag betreft de samenwerking met de arbeidsgeneesheren, want hij heeft het gevoel dat er nog verbetering mogelijk is. Hij heeft zelf ervaren dat het advies van de arbeidsgeneesheer kan verschillen van het advies van het CLB.

Zijn zesde vraag betreft de mSPOC. Hij vraagt of dit moeilijk blijft of dat er op dit vlak ondertussen betere afstemming is.

Zijn zevende vraag gaat over het begrijpen van de maatregelen. Ouders krijgen te horen dat hun gezin in quarantaine moet, maar er is een verschil tussen quarantaine en isolatie. Jo Brouns vraagt hoe de informatie wordt geduid en opgevolgd. Hij vraagt of de CLB's vanuit een ruimer perspectief suggesties kunnen doen.

Zijn achtste vraag betreft de communicatie. Volgens de minister zijn alle partijen betrokken bij zijn onderwijsclub, die de verschillende fases na een grondige analyse met draaiboeken heeft begeleid. Jo Brouns vraagt of de communicatie hierover goed is verlopen en welke suggesties de CLB's nog hebben.

Zijn negende vraag betreft het IT-aspect, dat onlosmakelijk met de pandemie is verbonden. Iedereen die erbij betrokken is, geeft uiteindelijk zijn visie op het toekomstige plan voor het onderwijs. De CLB's hebben een aantal interne IT-noden, maar ze zien ook het ruimer plaatje. Hij vraagt wat de visie van de CLB's is, en of er nog onderzoeken moeten komen om na te gaan welke opportuniteiten en mogelijke efficiëntiewinsten er met de koppeling van databanken nog te vinden zijn, ook in de scholen zelf. Dat heeft te maken met de digitale geletterdheid van de scholen, maar ook van de CLB's.

Zijn tiende vraag betreft de nieuwe studie van de KU Leuven bij 10- tot 14-jarigen in de Limburgse gemeenten Alken en Pelt. In tegenstelling tot wat aanvankelijk werd gedacht, kunnen kinderen ook dragers van het virus zijn. Hij vraagt of de CLB's al ideeën hebben over een toekomstig beleid op dit vlak. De volgende onderzoeksvraag zal betrekking hebben op de belangrijke factoren voor de overdraagbaarheid bij kinderen, want ze hebben minder longinhoud en speeksel.

Zijn laatste vraag betreft de vaccinatie. Hij hoopt dat de vaccins redelijk snel beschikbaar zullen zijn. Hij vraagt of de CLB's zich al positioneren om daar een rol in te spelen en in welke mate die rol in de grootschalige vaccinatiecampagne al is bepaald. Hij vraagt ook of de CLB's met antivaxers worden geconfronteerd en in welke mate dat nu meer een rol speelt dan in het verleden.

5.9. Vragen van Koen Daniëls

Koen Daniëls bedankt alle medewerkers van de CLB's voor hun flexibiliteit en inzet. Hij vraagt in welke mate de CLB's actief samenwerken met de andere contacttracers in Vlaanderen. Misschien is er een aparte telefoonlijn, zodat de CLB-medewerkers niet in een wachtrij terechtkomen of zijn er gedeelde informatica-platformen. Hij vraagt of er echt twee aparte systemen zijn.

Hij vraagt eveneens of de informaticasystemen nu eindelijk zullen worden gekoppeld. Hij heeft de indruk dat dit nog niet helemaal klaar is. Momenteel worden de CLB's gedwongen zich tot hun kerntaken te beperken, maar misschien komt er binnenkort wat ruimte om naar het vroegere papierwerk te kijken. Het kan mogelijk worden wat papierwerk te schrappen omdat het geen echte toegevoegde waarde heeft.

De bestaande vaccinaties worden voortgezet. Het gaat dan niet enkel om de CLB's, maar ook om Kind en Gezin en voor de leerlingen die een stage volgen en die onder de arbeidswetgeving voor preventie en bescherming op het werk vallen, die onder meer instaan voor de hepatitisvaccinatie. Hij vraagt of het een oplossing zou zijn dat te centraliseren.

Tot slot vraagt Koen Daniëls of de CLB's voor zichzelf een rol zien weggelegd met betrekking tot de snelsten in het onderwijs. Als de CLB's hier absoluut geen tijd voor hebben, zou hij wel graag horen wie die taak dan wel op zich zou kunnen nemen.

6. Antwoord van Inge Van Trimpont en Stefan Grielens

Inge Van Trimpont beantwoordt eerst alle vragen die met het beleid te maken hebben. Een eerste belangrijke vraag in dit verband betreft de preteaching en de overgang naar het afstandsonderwijs. De toegang tot het afstandsonderwijs is niet voor iedereen eenvoudig. Sommige leerlingen hebben een heel eenvoudige laptop of geen stabiele internetverbinding. Het is belangrijk die leerlingen te detecteren, naar school te halen, of een laptop of internetverbinding te bezorgen. Om het digitaal afstandsonderwijs een plaats in de onderwijspraktijk te geven, wordt het op lange termijn zeker een van de uitdagingen hiervoor te zorgen.

Ze heeft uit de crisis geleerd dat in de samenwerking tussen de scholen en de CLB's op langere termijn nog winst te boeken valt. Het gaat dan onder meer om alle aspecten van de leerlingenbegeleiding, die ervoor moeten zorgen dat leerlingen het maximale rendement uit hun onderwijs halen. Twee kerntaken van de CLB's spelen hierop in, namelijk de consultatieve leerlingenbegeleiding en de signaal-functie. De CLB's missen in het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding, nog een belangrijke partner, namelijk de pedagogische begeleiding. Het CLB en de school kunnen problemen vaststellen en misschien zelfs oplossingen kennen, maar ze hebben de pedagogische begeleiding nodig om die oplossingen vorm te geven. In het decreet van 27 april 2018 betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding, staat niet duidelijk wie dit in gang zet, op een manier die niet als een controle door het CLB wordt gepercipieerd.

De CLB's en de scholen zijn tijdens deze crisis meer dan ooit dicht bij elkaar gekomen. Dit was zeker het geval tijdens de lockdown, maar ook nu zijn de scholen zich ervan bewust dat ze bepaalde leerlingen niet bereiken. Er zijn strategieën om met kwetsbare leerlingen om te gaan. De systematische contacten zijn een belangrijk element. De CLB's gaan al in de eerste kleuterklas op zoek naar mogelijke risicofactoren die erop kunnen wijzen dat een leerling bijzondere aandacht nodig heeft. Deze strategische aanpak staat nu onder druk. Tijdens de overlegmomenten met de scholen wordt naar aanleiding van een vraag over een leerling breder geëxploreerd wat er aan de hand is en welke ondersteuning mogelijk is. De CLB's zoeken manieren om dat, naast de bestaande klassieke middelen, nog beter aan te pakken. De CLB's volgen de leerlingen die in beeld zijn gekomen heel aanklampend. Dat is ook tijdens de lockdown gebeurd. De CLB's hebben hen op alle mogelijke manieren, tot huisbezoeken toe, proberen te bereiken.

Of dat een afdoend antwoord is, is een andere vraag en dat heeft alles met de contacttracing te maken. De bijgekomen middelen zijn niet toereikend, want ze zijn op een structurele onderbemanning geënt. Die laagdrempelige aanspreekpunten zijn echter nodig. VSK wil die vertrouwensfiguren op school zelf zien, maar Inge Van Trimpont vraagt zich af of dat een haalbare kaart is. In elk geval zet de onderbemanning de nabijheid bij de school onder druk terwijl het net die nabijheid is die vertrouwen creëert.

Niet enkel de contacttracing is tijdrovend, maar ook de afstemming met de zestig eerstelijnszones en de contacttracingcenters. Vaak heeft het CLB de contacttracing al gestart vooraleer het telefoontje van het contacttracingcenter komt. Er wordt dan tweemaal gebeld, maar dat toont ook aan dat de keten van ouders, school en huisarts goed en snel werkt.

Sommige gezinnen zijn ten gevolge van hun anderstaligheid moeilijk bereikbaar. Heel wat informatie is naar andere talen vertaald, maar dat is niet altijd voldoende. Er is nood aan sociale tolken, maar dat legt bijkomende financiële druk op de CLB's. Er is niet meer voorzien in een terugbetaling van sociale tolken en de prijs is 48 euro per consult. Er zijn heel wat consulten, want die moeilijk bereikbare gezinnen nemen de informatie niet altijd tot zich of hebben er moeite mee de informatie in de praktijk te brengen.

Inge Van Trimpont heeft van veel CLB's gehoord dat de samenwerking met de field agents en de eerstelijnszones goed verloopt. In Brussel loopt het wat moeilijker, want daar zijn er allerlei hindernissen om behoorlijke afspraken te maken. Een van de belangrijkste punten is de nood om sneller digitaal te kunnen schakelen. Er is al een vervolgesprek gevoerd over de mogelijkheid om met behulp van LARS een code aan te maken voor leerlingen met hoogrisicocontacten. Dat gesprek over de toegang tot de PCR-code heeft in de zomer van 2020 plaatsgevonden en er is pas

halverwege november 2020 een doorbraak gekomen. Het gaat overigens niet enkel om de PCR-codes. De CLB's werken met de beschikbare middelen voortdurend voort aan hun platform, maar het is belangrijk alle beschikbare databanken met elkaar te verbinden.

De vaccinatiestrategie wordt nog volop uitgerold. Er zijn nog discussies over het vaccin en over wie het eerst aan de beurt komt. Afhankelijk van het vaccintype komen bepaalde organisaties in beeld. Als het vaccin aan minus 70 graden Celsius moet worden bewaard, moet niet naar de CLB's worden gekeken, want zij beschikken niet over die ijskasten. De CLB's zijn hier voorlopig nog niet bij betrokken.

Vlaanderen bereikt een vaccinatiegraad die wereldwijd uniek is. De vaccinatiestrategie van de CLB's werkt zeer goed. Inge Van Trimpont is dan ook zeer omzichtig om hier iets aan te veranderen of vaccinaties uit te besteden. Het lijkt logisch voor de hepatitisvaccinatie naar de arbeidsgeneesheren te kijken, maar de meeste leerlingen krijgen hun hepatitisvaccinatie nog voor hun stage begint. Volgens haar is bewezen dat het een efficiënte strategie is die niet moet worden veranderd.

Over de COVID-19-vaccinatie wil ze zich niet uitspreken. Er kan een nieuwe opdracht met betrekking tot vaccinaties komen, maar er zijn sinds 2000 al heel wat vaccinaties bijgekomen en de bijkomende omkadering is er nooit gekomen. Ze kijkt in dit verband vooral in de richting van de welzijnssector. Gezien de aard van de opdrachten van de CLB's, is het niet abnormaal dat ze in functie van maatschappelijke evoluties met andere opdrachten worden geconfronteerd. Het zou echter fijn zijn dit goed te kunnen afstemmen op de werking van de welzijnsvoorzieningen, zodat de CLB's niet langer het gevoel hebben dat de hulpcontinuïteit altijd in hun mand wordt geduwd. Dat gebeurt niet intentioneel, maar de CLB's zouden zich graag tot hun opdracht kunnen beperken, wat betekent dat ze leerlingen met een ondersteuningsnood met een gerust gemoed aan de welzijnssector zouden moeten kunnen overdragen. Nu ontstaan carrousels en duurt het soms maanden of zelfs jaren voor een leerling kan worden doorverwezen. De huidige omkadering is hier niet op toegerust. De CLB-koepels zouden andere beleidskeuzes kunnen maken, maar momenteel zetten al die factoren de preventieve opdrachten en de ontwikkeling van preventieve strategieën onder druk.

Wat de proactiviteit betreft, wijst Inge Van Trimpont erop dat de CLB-koepels al snel met het Departement Onderwijs en Vorming en met het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid hebben vergaderd over een aanpak van wat op hen afkwam en over manieren om ervoor te zorgen dat de CLB's zo gelijkgericht mogelijke keuzes zouden maken. Die keuzes moeten steeds met respect voor de eigen context worden gemaakt. Er zijn verschillen tussen een stedelijk CLB, dat heel wat partners rond zich heeft, en een landelijk CLB. Hier is een prioritair plan van aanpak uit gegroeid. LARS laat toe te monitoren wat blijft liggen. Inge Van Trimpont hoopt op het einde van het schooljaar 2020-2021 een goed beeld te hebben van de keuzes die moeten worden gemaakt.

Inge Van Trimpont voelt zich absoluut gesteund door de andere leden van de onderwijsclub van de minister. Er is bijna dagelijks overleg geweest. De minister is vaak aanwezig. Vooral de conclusies en de aanbevelingen worden meegenomen naar het overleg met de sociale partners. Op dat vlak voelen de CLB's zich gehoord en erkend. Aangezien er altijd implicaties voor de scholen zijn, is het belangrijk dat die afstemming op deze wijze tot stand kan komen.

Stefan Grielens gaat eerst in op de vraag of er voldoende middelen zijn om de opdracht haalbaar te maken. Niet elk CLB krijgt evenveel extra middelen. Vanwege hun specifieke kenmerken krijgen de CLB's in Brussel en Antwerpen er meer. Tijdens de drie weken voor de herfstvakantie van 2020 verzopen de CLB's gewoon in

het werk, maar ze zijn er wel in geslaagd de contacttracing op een correcte wijze uit te voeren. Aangezien dat heel zwaar was, hoopt hij dat er geen derde golf komt.

De middelen zijn welgekomen, maar de vraag is of ze zullen volstaan. Het is belangrijk te kijken naar wat op voldoende lange termijn kan worden gehandhaafd. Er is de CLB's in 2020 een bijkomende investering van 3,8 miljoen euro toegekend. Er is beloofd in 2021 nog eens 7,5 miljoen euro toe te kennen. Hoe beter de CLB's op voorhand weten wat ze mogen verwachten, hoe beter ze mensen kunnen engageren. Het is belangrijk een aantal zaken nadien structureel te monitoren. Dat is nog een uitdaging.

Stefan Grielens bevestigt dat de CLB's in het onderwijsdebat als een volwaardige partner worden beschouwd en een plek in het sociaal overleg hebben gekregen. Er is een goede samenwerking met het Departement Onderwijs en Vorming en met AGODI. De samenwerking met het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid verloopt soms wat moeilijker. Hij heeft er begrip voor dat die mensen zich vooral op de eigen opdrachten concentreren, maar er zou meer afstemming moeten komen in verband met de kerstvakantie van 2020. Veel personeelsleden vragen immers of ze dan eindelijk eens wat rust kunnen krijgen. Wat de samenwerking met de callcenters betreft, is het nog wat zoeken naar wie voor de regie instaat. De CLB-koepels hebben duidelijk gesteld dat de CLB's voor de contacttracing zullen instaan zodra iemand de drempel van de school voorbij is. Wat daarbuiten gebeurt, is voor anderen. Deze beslissing moet bevoegdheidsconflicten en discussies over quarantaines vermijden. De samenwerking met de eerstelijnszones is aanvankelijk moeilijk verlopen, maar nu hoort Stefan Grielens vooral positieve reacties. Er is voldoende kennis over en vertrouwen in de mSPOC. Met uitzondering van Brussel, worden de CLB's overal consequent bij de gemeentelijke veiligheidscellen betrokken. In de meeste gemeenten leren de betrokkenen elkaar kennen en zullen in de toekomst partnerschappen worden gesloten. Stefan Grielens is er echter niet blind voor dat er tussen de burgemeesters ook een paar cowboys zitten. Het is belangrijk een gemeenschappelijk beleid te voeren. Iedereen moet op dezelfde manier inschatten wie een hoogrisicocontact vormt. Het creëren van een opbod zorgt voor spanningen in gemeenten en dat maakt het ook voor de CLB-medewerkers extra moeilijk.

De Vrije CLB's beschikken over een gemeenschappelijk comité voor preventie en bescherming op het werk. Uit een bevraging blijkt dat de gemoedstoestand van de medewerkers geen gemakkelijke kwestie is. De directies en de coördinatoren moeten constant schakelen, maar waar zij beseffen dat ze niet alles kunnen doen en dat ze er moeten voor durven kiezen om opdrachten te lossen, loopt het beter. Het is niet zo dat de contacttracing het zwaarst doorweegt in een regio met veel besmettingen. Het gaat er duidelijk om waar voldoende beleidsvoerend vermogen aanwezig is om keuzes te maken.

De CLB's doen niet enkel aan contacttracing en blijven in staat hun prioritaire opdrachten uit te voeren. De hoofdzaak is dat een aantal systematische contacten niet plaatsvinden. De vraaggestuurde aanpak en de beschikbaarheid van de mensen blijven behouden.

De reacties van mensen maken het op bepaalde plaatsen soms niet gemakkelijk. Mensen die telefonisch te horen krijgen dat ze in quarantaine moeten, zijn in eerste instantie boos, want dit doorkruist hun plannen en dergelijke. De medewerkers van de CLB's zijn hulpverleners en zijn het gewoon moeilijke gesprekken te voeren. Stefan Grielens vindt dat het al bij al nog meevalt. De CLB's kiezen er ook voor niet-hulpverleners en mensen zonder medische of paramedische achtergrond aan te trekken om de contacttracing op zich te nemen, maar die mensen krijgen dan wel goede ondersteuning. Het voeren van moeilijke gesprekken is eigenlijk een beroep op zich en daar zijn CLB-medewerkers voor opgeleid.

De CLB's zetten elk jaar honderdduizenden vaccins en zijn het gewoon om met antivaxers om te gaan. Dat blijft overigens een zeer kleine groep. Momenteel halen de CLB's een vaccinatiegraad van 95 procent. De CLB-medewerkers vinden het belangrijk dat ze zelf bij die vaccinaties betrokken blijven. Samenwerking met andere instanties is mogelijk, maar door de vaccins op een laagdrempelige wijze op school aan te bieden, haalt Vlaanderen een nergens in de wereld bereikte vaccinatiegraad. De huidige pandemie toont aan hoe belangrijk dit is.

Wat de teststrategie betreft, willen de CLB's terug naar de situatie van september 2020. Als werd vastgesteld dat iemand een hoogrisicocontact had gehad, werd hij onmiddellijk getest. In oktober 2020 is dat veranderd. Sindsdien wordt pas na vijf dagen getest, maar dat betekent dat een aantal mogelijk besmettelijke jongeren op school blijven rondlopen. Dit zorgt voor onzekerheid, zeker nu de studie in Limburg heeft aangetoond dat jongeren de ziekte effectief kunnen krijgen. Jongeren blijven meestal asymptomatisch, maar ze kunnen het virus wel doorgeven. De snelsten kunnen een oplossing zijn om dit probleem weg te werken. De CLB-koepels werken nauw samen met het Departement Onderwijs en Vorming en met de minister. Er zijn al contacten met het Rode Kruis geweest. Het blijft echter wachten op een finale beslissing over de vraag of ook mensen zonder medische scholing snelsten mogen afnemen. Het is voor de CLB-medewerkers momenteel niet haalbaar die testen zelf af te nemen. De CLB's willen de testing mee organiseren, maar een cruciale voorwaarde is dat het Rode Kruis voor voldoende mensen zorgt om de testen op een veilige manier af te nemen. Dit is ondertussen doorgegeven aan de betrokkenen in de proefregio's waar de snelsten zouden starten. De CLB's willen zich engageren, maar het moet haalbaar blijven.

Tijdens de voorgaande periode is gebleken dat een aantal actoren (contacttracingcenter, labo's en arbeidsgeneeskunde) niet meer konden volgen. De CLB's zijn blijven volhouden, maar men is daarvoor wel erg diep moeten gaan. Stefan Grielens wil vermijden dat de CLB's tijdens een volgende periode niet meer kunnen leveren wat ze beloven.

Uit de signalen die Stefan Grielens heeft ontvangen, blijkt dat het een goede zaak is dat de scholen weer open zijn. Hij wil de herfstvakantie van 2020 geen vakantie noemen, want dat was in feite een lockdownperiode. De stress en de onzekerheid bij jongeren is toegenomen, misschien nog meer dan tijdens de eerste lockdown. Misschien heeft het iets met het weer te maken. De CLB-medewerkers hebben hier zeker aandacht voor.

VSK heeft voor een welzijnsbeleid op school gepleit. Ook voor Stefan Grielens is dit een belangrijk punt, maar hij denkt niet dat daarvoor psychologen op school nodig zijn. Het welzijnsbeleid op school moet vooral de signalen die jongeren geven opmerken en tijdig doorgeven aan het CLB. Een laagdrempelige toegang tot het CLB moet het mogelijk maken hiermee aan de slag te gaan. Dat is de taak van iedereen die bij het onderwijs betrokken is.

Een andere vraag is of de CLB's er nog toe komen impact op het gezondheidsbeleid op school te hebben. Hoewel er geen specifieke bevraging is geweest, is Stefan Grielens van mening dat de artsen en verpleegkundigen momenteel niet meer de mogelijkheid hebben om op dat vlak iets te doen. Hij heeft wel gemerkt dat het onderling respect en de samenwerking tussen CLB's en scholen tijdens de coronacrisis zijn toegenomen. Hij hoopt dat dit in de toekomst zal helpen om de adviezen van het CLB over het gezondheidsbeleid grotere impact te geven.

Als de CLB's op het vlak van IT iets willen doen, moeten ze met hun pet rondgaan en hopen dat iedereen een bijdrage wil leveren. De minister heeft voor 50.000 euro gezorgd. Die welgekomen middelen zijn rechtstreeks bedoeld om LARS aan te passen. Om de papierberg kleiner te maken, is er nood aan structurele investeringen

en verbindingen. Veel zaken die nu nog op prehistorische wijze worden uitgevoerd, kunnen met IT worden opgelost. LARS biedt al heel wat mogelijkheden en is ook een bron voor beleidsmatige informatie. Extra structurele investeringen kunnen hier evenwel nog winst opleveren.

Dat is ook het antwoord op de vraag of de informatie over de besmettingen sneller dan om de veertien dagen ter beschikking kan worden gesteld. Aangezien dat al in het leerlingendossier is geïntegreerd, kan die informatie over de leerlingen bijna dagelijks worden verstrekt. De informatie over de leerkrachten ligt moeilijker, want in de systemen van de CLB's zijn de rijksregisternummers van de leerkrachten niet aan scholen gekoppeld. Indien dat een plaats in de dossiers kan krijgen, zou het mogelijk zijn de leerkrachten dagelijks te monitoren.

Stefan Grielens gaat ervan uit dat dit allemaal nog voor het einde van het lopende trimester zal lukken. Met de PCR-codes is op 20 november 2020 begonnen. Stefan Grielens heeft het productiecertificaat zelf aangevraagd. Aangezien de integratie aan de gang is, zou dat op 29 of 30 november 2020 kunnen worden gelanceerd. De volgende stap bestaat erin de leerkrachten aan het systeem toe te voegen. Nadien moet die informatie aan de Vlaamse zorgatlas worden gekoppeld, zodat de besmettingen automatisch worden gemeld. Dat zou de keten sluiten. Het is mogelijk nog wat verder te gaan. Een verbinding met de softwarepakketten van de scholen zou het mogelijk maken gsm-nummers en mailadressen automatisch toe te voegen. Er zijn in elk geval nog ideeën om de contacttracing verder te digitaliseren. Deze digitalisering zou tegemoetkomen aan wat de medewerkers van de CLB's willen.

De *voorzitter* bedankt de sprekers voor hun bijdragen en sluit het openbare gedeelte van de vergadering af.

Björn RZOSKA,
voorzitter

Koen DANIELS
Loes VANDROMME
Hannelore GOEMAN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
aso	algemeen secundair onderwijs
bso	beroepssecundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COVID-19	'CO' staat voor de virusgroep corona waartoe de ziekte behoort; 'VI' verwijst naar virus; 'D' staat voor 'disease'; en 19 duidt op het jaartal waarin het nieuwe virus uitbrak: 2019
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
LARS	Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem
lo	lichamelijke opvoeding
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
mSPOC	medische single point of contact
OKAN	onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers/onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers
OVSG	Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten
PCR	Polymerase Chain Reaction
POV	Provinciaal Onderwijs Vlaanderen
tso	technisch secundair onderwijs
VCLB	Vrije-CLB-Koepel
VSK	Vlaamse Scholierenkoepel
vte	voltijdsequivalent /voltijddequivalent
WHO	World Health Organization